

UNITED
NATIONS
United Nations
Interim
Administration
Mission
in Kosovo

NATIONS UNIES
Mission
d'Administration
Intérimaire des
Nations Unies au
Kosovo

PROVISIONAL INSTITUTIONS OF SELF GOVERNMENT

**KUVENDI I KOSOVËS
СКУПШТИНА КОСОВА
ASSEMBLY OF KOSOVO**

**TRANSKRIPTI I SEANCËS PLENARE TË KUVENDIT TË KOSOVËS
TË MBAJTUR MË 6.4.2006**

**TRANSKRIPT SA PLENARNE SEDNICE SKUPŠTINE KOSOVA,
ODRŽANE 6. 04.2006**

Prill – April 2006

**Seanca u mbajt në sallën solemne të Kuvendit të Kosovës dhe filloi në orën 10,00
Seancën e kryesoi kryetari i Kuvendit, Kolë Berisha.**

KRYETARI I KUVENDIT ,KOLË BERISHA: Të nderuar kolegë deputetë, të nderuar ministra dhe zëvendësministra, të nderuar përfaqësues të institucioneve që përcjellin punën e Kuvendit, zonja dhe zotërinj. Mirë së se keni ardhur në mbledhjen e sotme të Kuvendit të Kosovës. Ju njoftoj se nga 120 deputetë ,që duhet të janë ,prezentë janë 83 sish, që do të thotë se plotësohen kushtet për t'ia filluar punës.

Prandaj e hapi mbledhjen e rregullt të Kuvendit të Kosovës të datës 6 prill 2006.

Por para se ta fillojmë procedimin e pikave të rendit të ditës ,të propozuara për këtë mbledhje, më lejoni ta jap një sqarim të shkurtër.

Në mbledhjen e fundit të 24 marsit e kemi miratuar rendin e ditës për mbledhjen që do të mbahet më 13 prill, por jo edhe për mbledhjen të sotme ,ngase ato ditë nuk kishim planifikuar se do ta mbanim një mbledhje tjeter ,para 13 prillit.

Duke pasur parasysh faktin se tash e sa kohë një numër i konsiderueshëm çështjesh,më gjithatë presin në radhë për shqyrtim, nytyrisht duke u mbështetur edhe në dëshirën për një racionalizim më të mirë të kohës në mënyrë që t'i vemë në rendin e ditës edhe shumë çështje të tjera ,që kërkojnë zgjidhje të shpejtë dhe janë të gatshme për procedim, jemi menduar për këtë seancë.

Meqë rendi i ditës për këtë seancë nuk është miratuar në mbledhja e mëparshme, propozoj të miratohet tash.

Redin e ditës bashkë me materialin e nevojshëm, e keni marrë më parë. A ka dikush vërejtjeose propozim::

Fjalën e ka deputetja Besa Gaxherri

DEPUTETJA BESA GAXHERI: Faleminderit z. kryetar. I kam dy çështje për t'i trajtuar, por për ta kursyer kohën, për hir të kolegëve,nuk do do ta zgjas shumë.

Edhe pse i kam parasysh, apo grupei parlamentar i ka parasysh rekomandimet e Fondit Monetar Ndërkombëtar si dhe buxhetin shumë të kufizuar të Kosovës kundrjtë kërkeseve dhe nevojave të mëdha të Kosovës. Fatkeqësisht në Kosovë tashmë kemi disa kategori që kanë nevojë për ndihmë sociale ,që e rendojnë buxhetin e Kosovës, por assesi nuk mund të pajtohem që me 5170 minatorë në pension të parakohshëm me vlerë të pensionit 50 euro t'i ulet vlera e këtij pension, edhe ashtu vlerë shumë e vogël,që më shumë i ngjanë ndihmës sociale. Pët kësaj shtresë të nderuar të shoqërisë kosovare Grupi Parlamentar i

Lidhjes Demokratike të Kosovës, kërkon nga Qeveria që sa më parë të gjejë mundësi për rritjen e këtyre pensioneve, madje nuk pajtohet që këto pensione të zbriten pensionet Kjo nuk lejohet as sipas legjislacionit të ekzistues të Kosovës, por as moralisht nuk kemi të drejtë që punën dhe qëndresën stoike të minatorëve të Kosovës t'i nëpërkëmbim.

Një çështje tjeter që më ka shqetësuar dje është që nga data 5, pra që nga dje, është nxjerr një rregullore e UNMIK-ut për themelimin e Agjencisë Kosovare të Pronës.

Z. kryetar, kush mund të më jap përgjigje pse ndodhë kjo, kur Kuvendi që dy mandate kërkon të nxjerrët Ligji për pronën, se duhet të bëhet edhe ky eksperiment me këtë popull për këtë çështje kaq të ndjeshme siç është prona. Propozoj që Qeveria dhe Kuvendi urgjentisht të merren me këtë çështje me qëllim që sa më parë të nxjerrim Ligj për pronën kosovare. Faleminderit!

KRYETARI I KUVENDI KOLË BERISHA: Faleminderit z. deputete. Fjalën e ka deputetja Teuta Hadri.

DEPUTETJA TEUTA HADRI: Z. kryetar, kemi përvojë të hidhur nga viti i mëparshëm, sepse në Kosovë më se 60% të trojeve janë të atakuar nga ethet hemorragjike kafshimi i rriqraive dhe I minjve në disa vise të Kosovës. Prandaj Kosova ka përvojë të hidhur se vitin e kaluar nuk kemi qenë në gjendje si Ministri e Shëndetësi dhe as Instituti i Shërbimit Publik as Qeveria e Kosovës ta hartonim programin e mbrojtjes së popullatës në këto troje.

Prandaj propozoj, se është shumë e rëndësishme që është stina e fillimit kur temperatura e pranverës zë të ngritet, të mos na godit si vitin e kaluar, dhe propozoj që pikë e rendit të ditës të mbledhjes të diskutohet çështja akute si të mbrohet kjo popullatë kur dihet se kanë vdekur më se 60 veta vitin që shkoi nga këto sëmundje.

Prandaj propozoj që edhe deputetët kanë mbështetjen dhe këtë pikë ta kemi sot në rendin e ditës.

KRYETARI I KUVENDIT, KOLË BERISHA: Ju faleminderit. Për diskutim për paraqitë edhe Flora Brovina.

DEPUTETJA FLORA BROVINA: Faleminderit. Desha të bashkëngjitësha me propozimet që u dhanë deri tani. Kujtoj se ky Parlament nuk duhet të shndërrohet kur përpilon rendin e ditës për një debat elektoral dhe ne të propozohen gjëra që kaherë vetë i kemi miratuar. E kam fjalën konkretisht për të ardhurat e minatorëve dhe të pensionistëve e të të tjerëve që janë në gjendje sociale të vështirë, të miratuara prej atyre që kanë miratuar edhe buxhetin e vjetëm që e menaxhuan keq buxhetin.

Unë kërkoj që Qeveria të vijë në interpellancë këtu dhe të na përgjigjet çka po ndodh dhe e ka farë plani social, si e kanë shtetet e tjera në tranzicion. Konkretisht planin kundër varfërisë dhe kërkoj, në emër të grupit tim parlamentar dhe të timin që kryeministri të vije këtu dhe të përgjigjet a ka plan kundër varfërisë.

Në këtë plan, për fat të keq hyjnë edhe minatorët që kontribuan shumë dhe që të janë në gjendje të mjerueshme. Gjithashtu kujtoj se në rend të ditës duhet të shtrohet edhe çështja e shëndetësisë, që është edhe kjo në gjendje shumë të keqe.

Para disa ditësh, të ju,z. kryetar ishite në vizitë kryeministrin që tha shumë ligje në Parlament nuk po miratohen.A është kështu? Mirëpo shumë ligje nga ky institucion, nga Qeveria po vijnë edhe të papërgatitura, madje po vijnë edhe ligje terciare në vend se të vijnë ligjet primare. E kam fjalën për Ligjin për punë. Këtu duhet të diskutojmë pse ende pas shtatë vjetësh nuk ka ligj për punën edhe pse Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale ka pas premtuar se në vitin 2004 do të jetë gati ky ligj . Tani I kemi disa ligje terciare ,do t'I quaja kështu: Ligji për të drejtat sindikale dhe Ligji për grevën që realisht nuk di se çka do të mbrojnë nëse nuk ekziston Ligji për punën, këto i kisha unë. Faleminderit!

KRYETARI I KUVENDI KOLË BERISHA: Ju faleminderit. Për fjalë është paraqitur deputeti Kamber Kamberi.

DEPUTETI KAMBER KAMBERI: Faleminderit z. kryetar, të nderuar deputetë, kërkoj falje për këtë ndërhyrje. Mirëpo me qenë se është një çështje e ndjeshme, po e kërkoj edhe mirëkuptimin tuaj.

Duke pasur parasysh fatin tragjik të ballkanasve në përgjithësi dhe të shqiptarëve në veçanti, për një kohë të gjatë, del se edhe plagët tonë ende janë evidente dhe vështirë të shërueshme. Këtë fat tragjik e shkaktuan luftëra të shumta, shpeshherë të pakuptimta në vazhdimi të shekujve, duke sjellë pasoja të rënda, duke lënë të hapura konflikte të vazhdueshme të ndërsjella pa përcaktuar kozmografinë e këtij horizonti.

Këtu pakuptimi gjithsesi me çdo kusht duhet të evitohen, që njerëzit të jetojnë të lirë pa konflikte dhe urrejtje të ndërsjella ,sikur popujt e tjere evropian. Edhe tash kur bëhet thirrje vazhdimit gjithëandej për luftë kundër ideologjisë snobiste për pajtimet e popujve dhe për bashkëjetesën e tyre në qendër të Serbisë, me maskën gjysmështetërore, shfaqet e gjallë para botës, hibizimi i të vdekurit dhe gati shpallja i shenjtë i kriminelit të Ballkanit, Sllobodan Milosheviç, nga ish- gjeneralë dhe bashkëpunëtorë të tij.

Ky kriminel shkaktoi aq dhimbje aq armiqësi aq varre masive aq kidnapime, aq zhdukje pa zhurmë gjithaandej Bosnjës, Kroacisë , Kosovës, por edhe në Serbi në vendin e tij të cilit i bëri aq dëme dhe efekte negative të pariparueshme për një kohë të gjatë.

Lufta e fundit e Kosovës e nxitur nga ky kryekriminel dhe nga bashkëpunëtorët e tij shkaktoi shumë dëme, mori shumë jetë njerëzish, la pas vrasje makabre njerëzore pa kursyer as gratë as fëmijë. Edhe lufta I ka irregullat e veta, por për ish- regjimin serb këto nuk vlenin. Ata zbatuan irregullat e instiktit barbar duke shkaktuar aq shumë viktima, keqtrajtime, keqpërdorime, duke dalë jashtë çdo kodi moral e njerëzor. U vranë aq shumë në Kosovë , shumica u keqtrajtuan të gjallë, por edhe të vdekurit. Ky regjim për të fshehur krimin e bërë të vrarët I varroste në varre masive sikur edhe të masakruarit që i merrte me vete për-t'i fshehur gjurmët e krimít nëpër Serbi duke i varrosur e

zhvarrosur sa e sa herë, duke ua gjyntuar dhe kufomat dhe duke i mbajtur me vite në vendet e ndryshme dhe nëpër thasë plastik. Shumë nga të kidnapuarit nuk dihet si përfunduan në Kosovë apo Serbi, ku u vranë, ku u zhdukën, në cilin furrnaltë mund të kenë përfunduar. Çfarë eksperimentesh apo ç'pazare mund të jenë bërë me këta njerëz, në të kundërtën ,gjithsesi ,këta të zhdukur duhet të gjenden së fundi, sepse gjithçka ka humbur kuptimin njerëzor.

Sido që të jetë një gjë dihet,por fati i disa prej këtyre ndoshta nuk do të dihej kurrë. Shpirti i tyre do të bredhë edhe nëpër horizontet e Kosovës, duke soditur lirinë aq të pritur. Në Kosovë ka shumë të kidnapuar dhe të zhdukur, prandaj ankthi jeton me vite simbiozë me familjarët e tyre. Ata presin e kërkojn të dashurit e tyre edhe të vdekur qofshin ,që të paktën të dinë për shenjat e tyre, ku i kanë varret mbi të cilat ku mund të vënë lule, të ndezin qirinj apo ku mund t'i derdhin lotët e mallit. Ne sikur jemi mësuar me këto mënyzra nëpër kohë. Është e njojur kur me mijëra burra shqiptarë u vranë dhe u zhdukën në masakrën famëkeqe të Tivarit, të Drenicës etj. gjatë Luftës së Dytë Botërore nga partizanët komunistë dhe kohët sikur u përsëritën në fund të shekullit XX, madje shpeshherë në përmasa tragjike dhe të tmerrshme. Gjatë luftës së fundit në Kosovë u vranë me mijëra, ndërkaq me qindra u kidnapuan dhe u zhdukën në Meje të Rekës së Keqe në Gjakovë, në Krushë, në Kralan, në rajonin e Hasit, në Drenicë, në Llap në Therandë, Rahovec, Pejë, Deçan e në gjithë Kosovën. Duke pasur parasysh të gjitha këto tragjedi të dhembshme, duhet të theksojmë se masakra e 27 prillit të vitit 1999 që ndodhi në Meje të Rekës së Keqe, është një ndër masakrat e përmasave më të mëdha. Ajo është shndërruar në një natë të Bartolomeut, në të cilën brenda vetëm një ditë apo vetëm disa orëve, u vranë dhe u zhdukën treth 400 shqiptarë të të gjitha moshave, gjinive dhe profesioneve, ndërsa numri i saktë i tyre nuk do të dihet kurrë.

Nga kjo katrahurë e para shtatë vjetëve numri i të zhdukurve nuk dihet ende as për më se 100 veta. Prandaj, duke respektuar Këshillin Ndërfamiljar të të Zhdukurve të Kosovës, kërkesën e Shoqatës së Familjarëve të të Zhdukurve më 27 prillit 1999 Meje, duke u referuar statusit dhe rregulloreve të këtyre shoqatave, marrëveshjes dhe mirëkuptimit të ndërsjellë, jam i autorizuar Kuvendit të Kosovës t'I propozoj: data 27 prill të shpallet ditë e të zhdukurve në Kosovë, pa marrë parasysh përkatësinë e tyre apo periudhën kohore kur ata u zhdukën. Le të jetë kjo një datë, një ditë e shënuar me dinjitet në përkujtim të tyre. Faleminderit!

KRYETARI I KUVENDIT, KOLË BERISHA: Ju faleminderit z. deputet. Çështjet e shtruara nga deputetja Besa Gaxherri dhe Flora Brovina janë shqetësime që i adresohen Qeverisë për t'i shqyrtauarm, ndërsa propozimi i deputetes Teuta Hadri, nëse ka mbështetjen e Grupit Parlamentar, do t'i nënshtrohet procesit të votimit.

Edhe propozimi i deputetit Kamber Kamberi, gjithashtu, do t'i shtrohet procedurës së votimit sot.

Urdhëro, Naser Osmani e ka fjalën.

DEPUTETI NASER OSMANI: Faleminderit z. kryetar. Do ta shfrytëzoj vetëm rastin që t'u bëjë apel kolegëve të mi deputetë që të mos marrin kartelat e deputetit që tash janë

bërë gati ,por t'i presim ato që i ka miratuar Komisioni për Legjislacion dhe Kushtetutë ,në mënyrë që të mbrohet dinjiteti i deputetit në rrugë. Faleminderit!

KRYETARI I KUVENDIT, KOLË BERISHA: Ju faleminderit. Fjalën e ka deputetja Gjylnaze Syla.

DEPUTETJA GJYLZANE SYLA - Faleminderit z. kryetar, i nderuari z. kryetar, anëtarë të Kabinetit Qeveritar, deputetë të nderuar.

Çështja që u shtrua nga kolegët mendoj se ne sot nuk mund t' i diskutojmë për arsy se nuk jemi të përgatitur. Për një debat të mirëfilltë duhet të jemi të përgatitur në qoftë se seanca e voton që në të ardhmen në njëren nga seancat e ardhshme të vihet si çështje atëherë mund të diskutohet, por mendoj se sot nuk jemi të përgatitur për këtë debat. Faleminderit!

KRYETARI I KUVENDIT, KOLË BERISHA : Faleminderit. Fjalën e ka kërkuar edhe deputeti Bajram Rexhepi.

DEPUTETI BAJRAM REXHEPI: Faleminderit i nderuari kryetar. Do të flas pak edhe në cilësinë e profesionit në mbështetje të propozimit të dr. Teutës, jemi plotësisht të vetidishëm se s'jemi të përgatitur për këtë temë, por me disa diskutime do të mund të bëhet një kërkesë për Qeverisë dhe për Institutin Kombëtar të Shëndetësisë, që të ndërmerr masa derratizimi dhe dezinsektim të rajoneve endemike siç; janë Malisheva, Rahoveci e disa vise të tjera për arsy të shpejtësisë se në gjysmën e dytë të prillit fillon shumimi i rriçrave dhe është koha kur paraqiten këto ethet hemorragjike , ethet e minjve etj. Mund t'ju them me përgjegjësi të plotë se rreziku më i madh në Kosovë është nga ethet sesanga gripi I shpendeve, kështu që është një temë urgjente që nuk ka nevojë të debatohet shumë, por del një kërkesë nga Parlamenti për Qeverisë edhe Institut Kombëtar të Shëndetësisë t'ju lejohen mjetet të mirën masat parandaluese aq sa mund të kënë efekt ,kështu që kjo kishte do të ishte ndoshta kërkesa më e mirë. Faleminderit, më falni që ndërhyra.

KRYETARI I KUVENDIT, KOLË BERISHA: Ju faleminderit. për fjalë është paraqitë deputeti Sabri Hamiti.

DEPUTETI SABRI HAMITI: Z. kryetar duhet t'uа rikujtoj të gjithë kolegëve në Kuvendin e Kosovës së ky rend dite, që e kemi përpara, është hartuar në bazë të një konsultimi me kryetarët e grupeve parlamentare dhe me Kryesinë e Kuvendit. Do me thanë sipas Rregullores që e kemi në fuqi. Është mirë që të gjithë deputetët dhe kryetarët e grupeve parlamentare dhe Kryesia e Kuvendit ta respektojnë Rreguloren, me të cilën punojnë, nuk e përjashtoj mundësinë që çdo njërit në një moment t'i shkrepë një ide në krye dhe ta diskutojë në seancë të Kuvendit, por në bazë të Rregullores dihet qysh bëhet interpelanca për një problem të caktuar dhe dihet çka është çështje e ngutshme dhe si votohet. Unë respektoj çdo kënd që ka ide që duhet të shpallen në këtë sallë, mirëpo jemi në rendit të ditës e për rendin e ditës dihet se mund të diskutohet maksimalisht 2 minuta dhe të jepet pika e rendit të ditës.si dhe të arsyetohet në shpejtësi ajo që hidhet në

votim. Unë nuk pashë këtu asnjë propozim që në bazë të rendit të ditës duhet të votohet. Faleminderit!

KRYETARI I KUVENDIT, KOLË BERISHA: Ju faleminderit prof. Nëse seanca e sheh të arsyeshme së duhet të futet në rendin e ditës për punën e sotme ,duhet të deklarohemi si çështje urgjente. Duhet t'i nënshtrohet votimit.

Lus deputetët dhe regjinë të përgatiten për votim për propozimin e deputetes Teuta Hadri.

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për..... 45;
Kundër..... 29.

Kalon propozimi.

Për këtë pikë do të bisedojmë në fund të rendit të ditës, do me thënë si pikë e fundit e rendit të ditës.

Kalojmë në pikën e dytë të rendit të ditës.

2. Miratimi i procesverbaleve të seancave plenare të mbajtura më 16 dhe 24 mars 2006

Konstatimet hyrëse. Procesverbalet e seancave plenare të mbajtura më 16 dhe 24 mars të vitit 2006 u janë shpërndarë me kohë të gjithë deputetëve. Lus deputetët që vërejtjet eventuale t'i paraqesin gojarisht ose ato t'i adresojnë me shkrim Zyrës për Propozime dhe Prapashtesa të Sekretarisë së Kuvendit me qëllim të koordinimit të tyre.

Kush është për miratimin e këtij rendi të ditës? Mahir Jagxhillar e ka fjalën

DEPUTETI MAHIR JAGXHILLAR: Ju faleminderit për fjalë z. kryetar. Të nderuar deputetë. Kam vërejtje për procesverbalin e seancës plenare të datës 30 shkurt, për të cilën, duke nisur nga praktika e mëhershme kam bërë vërejtje me shkrim, por deri sot ende nuk iëhtë përmirësuar ky procesverbal. Vërejtje ishte se transkripti dhe procesverbalii nuk ishin në përputhje, sepse në transkript ishte evidencuar fjalia se zëvendësministri i Drejtësisë do të zgjidhet nga Partia Demokratike Turke e Kosovës, sipas propozimit të kryeministrat Çeku, por në faqen e 5 të procesverbalit dhe në vendimin për zgjedhjen e Qeverisë së Kosovës, thuhet në konsultim me LSKM. Unë kërkoj të përmirësohet procesverbalii dhe t'u shpërndahet të gjithë deputetvet. Ju faleminderit!

KRYETARI I KUVENDIT ,KOLË BERISHA: Ju faleminderit. Votojmë për këtë pikë të rendit të ditës .Miratohen procesverbalet e mbledhjeve të mëparshme . Votojmë tash.

Për..... 69;
Kundër..... 2.

Miratohen procesverbalet e mbledhjeve të mëparshme

Kalojmë në pikën e tretë të rendit të ditës.

3. Shqyrtimi i dytë i Projektligjit për inspektoratin e produkteve të ndërtimit

Miratimi në parim i këtij projektligji është bërë më 19.12.2005. Komisionet parlamentare e kanë shqyrtuar dhe Kuvendit i kanë paraqitur raportet dhe rekomandimet me amendamente. Procedojmë rekomandimet, në bazë të raporteve të komisioneve kryesore dhe të Komisionit për Ekonomi, Tregti, Industri; Energjetikë, Transport dhe Telekomunikacion si Komision Funksional dhe Raportues. Është bërë radhitja e rekomandimeve dhe e amendamenteve në tekstin e Projektligjit për inspektoratin e produkteve të ndërtimit, si fijon:

Komisioni për Çështje Gjyqësore, Legjislacion dhe Kornizë Kushtetuese ka vlerësuar se Projektligji për inspektoratin e produkteve të ndërtimit ka bazën juridike në Kornizën Kushtetuese.

Komisioni për Buxhet ka vlerësuar se dispozitat e Projektligji për inspektoratin e produkteve të ndërtimit dhe të amendamentet të propozuara nuk përmbajnë implikime buxhetore.

Komisioni për të Drejtat dhe Interesat e Komuniteteve ka vlerësuar se dispozitat e Projektligjit për inspektoratin e produkteve të ndërtimit dhe amendamentet e propozuara nuk i cenojnë të drejtat dhe interesat e komuniteteve.

Prandaj, propozoj që ta miratojmë secilin amendament veç e veç.

Amendamenti 1

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për..... 75
Asnjë kundër.

Kalon amendamenti 1.

Amendamenti 2

Ka ndryshime në tekstin që është para nesh me një propozim të dhënë më vonë. Ftoj paraqitësin e këtij ndryshim z. Bajrush Xhemajlji, ta sqarojë këtë

DEPUTETI BAJRUSH XHEMAJLI: Faleminderit z. kryetar, përshëndetje për të gjithë.
Na është përvjedhur një gabim në amendamentin 2 dhe për këtë e kemi ftuar sot

Komisionin. Para se të hynim në se kemi irregulluar këtë çështje dhe mendojmë se duhet të marrim vendim, si vijon

Ky ligj zbatohet nga organet kompetente në fushën e produkteve të ndërtimit në territorin e Kosovës e jo siç është këtu. Kjo është faleminderit.

KRAETARI I KUVENDIT KOLË BERISHA: Faleminderit.

Atëherë shkojnë në aprovimin e amendamentit 2..

Amendamenti 2

Me vërejtjet që i jep z. Xhejamli.

Përgatitemi për votim, votojmë tash:

Për 68;

Kundër..... 2.

Kalon amendamenti 2.

Amendamenti 3

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për..... 70;

Kundër..... 1.

Kalon amendamenti 3.

Amendamenti 4

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për..... 68;

Kundër..... 2.

Kalon amendamenti 4.

Amendamenti 5

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për..... 70;

Kundër..... 2.

Kalon amendamenti 5.

Amendamenti 6

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për..... 71;

Kundër..... 2.

Kalon amendamenti 6. Ju faleminderit.

Amendamenti 7

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për 73;

Kundër..... 1.

Kalon amendamenti 7.

Amendamenti 8

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për..... 68;

Kundër..... 2.

Kalon amendamenti 8.

Amendamenti 9

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për..... 72;

Kundër..... 3.

Kalon amendamenti 9.

Amendamenti 10

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për..... 68;

Kundër..... 1.

Kalon amendamenti 10.

Amendamenti 11

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për..... 61;

Kundër..... 1.

Kalon amendamenti 11.

Amendamenti 12

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për 67;

Kundër..... 1.

Kalon amendamenti 12.

I ftoj deputetët që të përgatiten për votim në tërësi të Projektligjit me amendamentet që u dhanë dhe ndryshimet që u dhanë gjatë kohës.

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Në sall janë prezantë 83 deputetë.

Për 72;

Kundër..... 1.

Miratohet Projektligji me amendamentet e parashtuara.

Ju faleminderit!

Pika e katërt e rendit të ditës.

4. Shqyrtimi i dytë i Projektligjit për institucionet e kulturës

Miratimi i këtij projektligji është bërë më 16.12.2005. Komisioni në parim i këtij Projektligji është bërë me datën 16.12.2005. Komisionet parlamentare e kanë shqyrtaur nga Kuvendi, dhe Kuvendit i kanë paraqitë raport dhe rekomandimet për amendamente.

Në bazë të raportit të Komisionit kryesore dhe të Komisionit për Arsim, Shkencë, Teknologji, Kulturë, Rini e Sport si dhe komisionit funksional raportues në vijim jepet radhitja e rekomandimeve dhe amendamenteve në tekstin e Projektligjit për institucionet e kulturës si vijon:

Komisioni për Çështje Gjyqësore, Legjislacion dhe Kornizë Kushtetuese ka vlerësuar se Projektligji për institucionet e kulturës ka bazën juridike në Kornizën Kushtetuese.

Komisioni për Buxhet ka vlerësuar se dispozitat e Projektligjit për institucionet e kulturës dhe amendamentet e propozuara nuk përbajnjë implikime buxhetore.

Komisioni për të Drejtat dhe Interesat e Komuniteteve ka vlerësuar se dispozitat e Projektligjit për institucionet e kulturës dhe amendamentet e propozuara nuk i cenojnë të drejtat dhe interesat e komuniteteve.

Prandaj konsiderojmë se mund të shkojmë në aprovimin e amendamenteve veç e veç.

Amendamenti 1

Lus regjin të përgatis për votim dhe votojmë tash:

Për 62;
Kundër..... 1.

Kalon amendamenti 1.

Amendamenti 2

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për..... 60;
Asnjë kundër.

Kalon amendamenti 2.

Amendamenti 3

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për..... 60;
Asnjë kundër.

Kalon amendamenti 3.

Amendamenti 4

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për 61;
Kundër..... 1.

Kalon amendamenti 4.

Amendamenti 5

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për..... 55;
Kundër..... 1.

Kalon amendamenti 5.

Amendamenti 6

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për 59;
Kundër..... 1.

Kalon amendamenti 6.

Të ju njoftojë se në sall momentalisht janë 83 deputetë.

Amendamenti 7

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për..... 60;
Kundër..... 1.
Kalon amendamenti 7.

Momentalisht i kemi 70 deputetë, janë prezantë në sall.

Amendamenti 8

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për..... 59;
Dhe asnjë kundër.
Kalon amendamenti 8.

Amendamenti 9.

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për..... 57;
Kundër..... 2.
Kalon amendamenti 9.

Amendamenti 10

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për..... 58;
Kundër..... 1.
Kalon amendamenti 10.

Amendamenti 11

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për 59;
Kundër ..... 1.
Kalon amendamenti 11.

Amendamenti 12

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për 58;

Kundër .....1.

Kalon amendamenti 12.

Amendamenti 13

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për 61;

Kundër 1

Kalon amendamenti 13.

Amendamenti 14

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për 59;

Kundër ..... 0.

Kalon amendamenti 14.

Amendamenti 15

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për 60;

Kundër ..... 1.

Kalon amendamenti 15.

Amendamenti 16

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për 58;

Kundër ..... 1.

Kalon amendamenti 16.

Amendamenti 17

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për 56;

Kundër ..... 0.

Kalon amendamenti 17.

Amendamenti 18

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për 60;
Kundër ..... 1.
Kalon amendamenti 18.

Amendamenti 19
Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për 60;
Kundër ..... 0.
Kalon amendamenti 19

Amendamenti 20
Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për 61;
Kundër ..... 1.
Kalon amendamenti 20.

Amendamenti 21
Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për 59;
Kundër ..... 0.
Kalon amendamenti 21.

Kalojmë në miratimin e Projektligjit me amendamentet e paraqitura në tërësi. Në sallë momentalisht janë 70 deputetë.

Votojmë për tekstin në tërësi së bashku me amendamentet.

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për 63;
Kundër ..... 1.

Konstatoj se miratohet Projektligji së bashku me amendamentet e propozuara. Ju faleminderit!

Pika e pestë e rendit të ditës.

5. Shqyrtimi i dytë i Projektligjit për mbrojtjen kundër zjarrit.

Miratimi në parim i këtij projektligji është bërë më 25.7.2005. Komisionet parlamentare e kanë shqyrtuar dhe Kuvendit i kanë paraqitur raporte dhe rekomandime me amendamentet.

Andaj në bazë të raportit të Komisionit Kryesor dhe të Komisionit për Gatishmëri, Emergjencë ,si Komision Funksional dhe Raportues jepet radhitja e rekomandimeve dhe amendamenteve në tekstin e Projektligjit për mbrojtjen nga zjarri si vijon.

Komisioni për Çështje Gjyqësore, Legjislacion dhe Kornizë Kushtetuese ka vlerësuar se Projektligji për mbrojtjen nga zjarri ka bazën e vet juridike në Kornizën Kushtetuese. Komisioni për Buxhet ka vlerësuar se dispozitat e Projektligjit për mbrojtjen nga zjarri dhe amendamentet e propozuara ,nuk përbajnjë implikime buxhetore.

Komisioni për të Drejtat dhe Interesat e Komuniteteve ka vlerësuar se dispozitat e Projektligjit për mbrojtjen nga zjarri dhe amendamentet e propozuara, konsideron se nuk i cenojnë të drejtat dhe interesat e komuniteteve.

Prandaj procedojmë më tutje.

Fjalën e ka deputeti Naim Maloku.

DEPUTETI NAIM MALOKU : Faleminderit z. kryetar. Në emër të Komisionit Parlamentar Funksional më lejoni që para deputetëve t'i parashtroj dy ndërhyrje. Në amendamentin 2 në tërë tekstin e Ligjit, ku thuhet: Ministria e Shërbimeve Publike të zëvendësohet me “Ministria e Punëve të Brendshme”.

Në fazën kur shqyrtohej ky projektligji në Komision Funksional nuk dihej fati i Departamentit për Gatishmëri Emergjente, kurse tashmë është e qartë dhe kanë kaluar kompetencat në Departamentin për Gatishmëri Emergjente që tanë e tutje është kompetencë e Ministrisë së Punëve të Brendshme, pra amendamenti 2 të jetë “Ministria e Punëve të Brendshme”.

Më lejoni z. kryetar dhe ju të nderuar deputetë që në emër të Komisionit Funksional të tjerhiqi amendamentin nr. 4.

Arsyetimi: Në Projektligjin e ofruar nga Ministria e Shërbimeve Publike ka qenë përkufizimi: Departamenti i Emergjencave, që nënkupton autoritetin më të lartë për zhvillimin dhe zbatimin e strategjisë së gatishmërisë emergjente dhe civile në Kosovë. Gjatë bisedimeve për zhvillimin e Departamentit për Gatishmëri Emergjente shumë herë është menduar që ky departament të ngritet në nivel të tillë që të jetë në kusdér të Qeverisë dhe ne kemi pas ofruar një amendament ku thuhet: “Departamenti i Menaxhimit të Emergjencave nënkupton autoritetin në nivelin ministror”. Pra nuk është tanë në nivelin ministror, por është niveli më i lartë zhvillimi dhe i zbatimit të strategjisë zhvillimit dhe të gatishmërisë emergjente ,që do të thotë se është kapacitet në kuadër të Ministrisë së Punëve të Brendshme dhe me këtë ky amendament nuk ka objekt,prandaj po e tërheqim nga votimi, pra mbetet siç është në Projektligj. Ju faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT, KOLË BEERISHA: Ju faleminderit z. Maloku dhe fillojmë votimin e propozimeve të ofruara.

Amendamenti 1

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për 55;

Kundër ..... 0.

Kalon amendamenti 1.

Amendamenti 2 me përmirësimet e propozuara nga z. Maloku.

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për 53;

Kundër ..... 1.

Kalon amendamenti 2.

Amendamenti 3

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për 48;

Kundër ..... 2.

Kalon amendamenti 3.

Amendamenti 4, tash për tash është i pa objekt dhe duhet të tërhiqet.

Amendamenti 5

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për 50;

Kundër ..... 2.

Kalon amendamenti 5.

Amendamenti 6

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për 50;

Kundër ..... 0.

Kalon amendamenti 6.

Për fjalë është paraqitur z. Jashari.

DEPUTETI NAZIM JASHARI: Një vërejtje lidhur me punën që po e bëjmë. Nuk e di se a kemi kuorum në sallë. Do t'ju lus që të kthehen deputetët në sallë, sepse nuk ka kuptim votimi kështu.

KRYETARI I KUVENDIT, KOLË BERISHA: Momentalisht në sallë i kemi 62 deputetë, d.m.th. ekzistojnë kushtet për punë të mëtutjeshme. Me gjithëatë i ftoj deputetët që nuk gjenden në sallë të vijnë dhe të votojmë. Të mos kontestohen amendamentet që votohen.

Vazhdojmë më tutje.

Amendamenti 7

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për 56;

Kundër ..... 1.

Kalon amendamenti 7.

Amendamenti 8

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për 55;

Kundër ..... 2.

Kalon amendamenti 8.

Amendamenti 9

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për 52;

Kundër ..... 1.

Kalon amendamenti 9.

Amendamenti 10

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për 49;

Kundër ..... 0.

Kalon amendamenti 10.

Amendamenti 11

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për 52;

Kundër ..... 0.

Kalon amendamenti 11.

Amendamenti 12

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Lus edhe njëherë deputetët që nuk gjenden në sallë që të kthehen dhe të votojmë.

Për 50;

Kundër ..... 0.

Kalon amendamenti 12.

Amendamenti 13

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për 56;
Kundër ..... 0.

Kalon amendamenti 13.

Amendamenti 14

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për 48;
Kundër ..... 0.

Kalon amendamenti 14.

Amendamenti 16

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për 52;
Kundër ..... 0.

Kalon amendamenti 16.

Amendamenti 17

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për 57;
Kundër ..... 0.

Kalon amendamenti 17.

Amendamenti 18

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për 49;
Kundër ..... 1.

Kalon amendamenti 17.

Amendamenti 19

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për 57;
Kundër ..... 1.

Kalon amendamenti 19.

Amendamenti 20

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për 60;
Kundër ..... 1.

Kalon amendamenti.

Amendamenti 21

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për ..... 63 vota të numëruara me elektronikë dhe 3 vota të numëruara me dorë që do të thotë me 66 vota për.

Kundër ..... 1.

Kalon amendamenti 21.

Është një numër i deputetëve që nuk po i përdor kartelat, por po voton me dorë.

Amendamenti 22

Votojmë tash.

Për ..... 64 për, plus 4 me dorë që bëjnë 68.

Kundër 1

Kalon amendamenti 22.

Kërkoj falje që amendamentin nr. 15 e kam harruar, nuk kemi votuar për te, ju lus që të votojmë për amendamentin nr. 15.

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për..... 66;

Kundër ..... 1 plus 4 që i kemi të votimit me dorë.

Kalon amendamenti 15.

Amendamenti 23

Votojmë tash.

Në sallë janë prezentë 79 deputetë.

Për fjalë është paraqitur deputeti Ali Sadria.

DEPUTETI ALI SADRIA: Z. kryetar ,nëse intervenuan në amendamentin nr. 4 për shkak të bartjes së përgjegjësive nga një ministri në tjetrën. 23 është analog me të, prandaj propozoj që edhe këtu të figurojë Ministria e Punëve të Brendshme e jo Ministria e Shërbimeve Publike.

KRYETARI I KUVENDIT KOLË BERISHA: Ju faleminderit dhe kërkoj sqarimin e kryetarit të Komisionit, z. Maloku.

DEPUTETI NAIM MALOKU: Në amendamentin nr. 2 thuhet : Në tërë tekstin e ligjit “Ministria e Shërbimeve Publike”, zëvendësohet me termin : “Ministria e Punëve të Brendshme”. Nuk e kemi parë të arsyeshme të hyjmë me radhë, sepse do të dilnin shumë amendaamente.

KRYETARI I KUVENDIT. KOLË BERISHA: Ju faleminderit për sqarime z. Maloku, vazhdojmë më tutje.

Amendamenti 23

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për 65;

Kundër ..... 1.

Kalon amendamenti 23.

Amendamenti 24

Përgatitemi për votim dhe votojmë tash:

Për 66;

Kundër ..... 1.

Kalon amendamenti 24.

Lus deputetët dhe reginë që të përgatitemi për votimin e Ligjit në tërësi së bashku me amendamente.

Votojmë tash.

Për 69;

Kundër ..... 1.

Konstatoj se Projektligji për mbrojtjen kundër zjarrit u miratua.

Pas gjithë kësaj, propozoj 15 minuta pushim.

Fillimi i seancës plenare pas pauzës.

KRYETARI I KUVENDIT, KOLË BERISHA: Mendoj se mund të fillojmë me punë, i lus deputetët që t'i zënë vendet. Edhe njëherë lus deputetët që t'i zënë vendet dhe t'ia fillojmë punës.

E kemi pikën e 6 të rendit të ditës për sot.

6. Shqyrtimi i parë i Projektligjit për Kodin e Mirësjelljes të nëpunësve civilë.

Projektligji u është shpërndarë deputetëve më 24. 2.2006 dhe janë përbushur të gjitha kushtet për shqyrtimin dhe miratimin e tij në parim.

Vërejtjet parimore t'i adresohen Komsionit Funksional përgjegjës për raportim dhe komisioneve kryesore.

Në sallë janë prezantë 69 deputetë.

Ftoj zëvendësministrin, Mark Komani që në emër të Qeverisë së Kosovës, para deputetëve ta prezantojë Projektligjin në fjalë.

Urdhëroni z. zëvendësministër.

MARK KOMANI: Faleminderit z. kryetar, të nderuar ministra, të nderuar deputetë.

Para jush sot prezantojmë Kodin e Mirësjelljes për Nëpunësit Civilë, pra si projektligj. Në mungesë të legjislacionit në Kosovë, që do t'i rregullonte parimet dhe rregullat e mirësjelljes për nëpunësit civilë të shërbimin civil të Kosovës paraqitet nevoja të nxjerret ligji: Kodi i Mirësjelljes për Nëpunësit Civilë. Synimi i këtij projektligji është që t'i eliminojë zbrazësitë ligjore që kanë të bëjnë me shërbimin civil të Kosovës në lëmin e sjelljes dhe veprimtarive të nëpunësve civilë. Kjo çështje deri më tanë ka qenë e rregulluar vetëm pjesërisht me Rregulloren e UNMIK-ut 2001/36 për Shërbimin Civil të Kosovës. Shtoja: Rregullat e mirësjelljes në shërbimin civil.

Ligji - Kodi i Mirësjelljes për Nëpunësit Civilë i cakton rregullat e sjelljes për nëpunësit civilë sipas standardeve evropiane dhe ju ndihmon atyre për arritjen e këtyre standardeve. Ligji i Kodit të Mirësjelljes për Nëpunësit Civil përbledh rregullat e mirësjelljes, garanton efektivitet, përgjegjshmëri, integritet dhe transparencë në marrëdhëniet ndërmjet tyre, në raport me personat juridikë, privatë dhe me qytetarët. Nga përbajtja e Projektligjit shihet se kemi të bëjmë me akt të rendësishëm ligjor për nëpunësit civilë në Shërbimin Civil të Kosovës. Andaj të nderuar deputetë, paraqesim para jush për miratim preprojektligjin: Kodi i Mirësjelljes për Nëpunësit Civilë. Ky projektligj është miratuar nga Qeveria me vendimin nr. 04/188 të datës 21 shkurt të këtij viti. Sipas procedurës së përcaktuar po i parashtrohet Kuvendit të Kosovës për miratim.

Projektligji: Kodi i Mirësjelljes për Nëpunësit Civilë përbëhet prej 25 neneve që përbajnë në vete qëllimin e nxjerjes, fushëveprimin, parimet e përgjithshme të Kodit të Mirësjelljes për nëpunësit civilë, parimin e ligjshmërisë, trajtimin e barabartë dhe mosdiskriminimin, neutralitetin politik i paanësisë dhe pavarësisë profesionale, sinqueriteti, ndershmëria procedurale, transparenca si dhe parime të tjera që mbrojnë dhe sigurojnë integritet personal të nëpunësit civilë dhe të qytetarit.

Ky ligj pretendon ngritjen e marrëdhënieve ndërmjet të nëpunësit civil dhe raporteve nëpunës – qytetarë me një cilësi më të lartë, gjithnjë në fryshtë e demokratizimit të raporteve nëpunës – qytetar. Ky ligj përcakton rregullat e përgjithshme të mirësjelljes së nëpunësit civil në pajtim me parimet e cekura më lartë, duke përfshirë dispozitën e cila përcakton masat mbrojtëse për nëpunësit civil dhe detyrimin e tij për ruajtjen e sekretit në pajtim me ligjin. Po ashtu përcakton sjelljet e nëpunësit veçanërisht të nëpunësit në vend udhëheqës në raport me partitë politike dhe me veprimtarinë politike si nëpunës civil si dhe rregullon çështjen e pavarësisë së nëpunësit në suaza të Ligjit në marrjen e vendimit.

Me disa nene rregullohen çështjet e sjelljes së nëpunësit civil në ndaj stafit politik nëpunës dhe udhëheqës i nëpunësve të tjera, në komunikim me mjetet e informimit dhe në rast prezantimi administrativ. Po ashtu ky ligj rregullon sjelljen e nëpunësit në situata të konfliktit të interesit, përkushtimin e vazhdueshëm për ngritjen profesionale të nëpunësve gjatë punës, sjelljen në rast të dhurimit të dhuratave dhe favoresh si dhe veshjen dhe paraqitjen e nëpunësit civil.

Përveç këtyre çështjeve, që përmenden, me këtë ligj rregullohet edhe çështja e mbikëqyrjes së zbatimit dhe e shqiptimit të masave disiplinore në rast të shkeljes së këtij ligji. Ligji përbyllet me dispozitat kalimtare dhe të fundit. Në hartimin e këtij projektligji kanë marrë pjesë Zyra e kryeministrat, të gjitha ministritë, prandaj në këtë aspekt është i kompletuar.

Në momentin e hyrjes në fuqi të këtij projektligji pas miratimit nga Parlamenti dhe pas nënshkrimit nga PSSP-ja, çdo dispozitë e mëhershme që është në kundërshtim me këtë lëmi pushon së zbatuari.

Projektligji: Kodi i mirësjelljes së nëpunësit civil nuk bie ndesh me kompetencat e rezervuara dhe është konform Rregullores së UNMIK-ut 2001/19 për degën e ekzekutivit të IPVQ-ve në Kosovë të datës 13 shtator 2001.

Shtojca 9 pika i dhe ii, ku parashihet që Ministria e Shërbimeve Publike ta kryej funksionin në lëmin e shërbimit civil.

Pas hyrjes në fuqi të këtij ligji është paraparë të nxirren udhëzimeve administrative dhe akteve të tjera nënligjore nga subjektet e cekura më lart me qëllim të zbatimit më efektiv të dispozitave të këtij ligji.

Të nderuar deputetë ju propozoj ta aprovoni këtë projektligji me qëllim të eliminimit të zbratzësirave ligjore, që kanë të bëjnë me shërbimin civil të Kosovës në lëmin e sjelljeve dhe të veprimeve të nëpunësve civilë dhe në rregullat e sjelljes për nëpunësit civilë të Shërbimit Civil të Kosovës që përcaktohet sipas standardeve evropiane.

Ju faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT KOLË BERISHA: Ju faleminderit z. Komani. Ftoj kryetarët e grupeve parlamentare. Në emër të LDK-së fjalën e ka znj. Nekibe Kelmendi.

DEPUTETJA NEKIBE KELMENDI: I nderuari z. kryetar, të pranishëm. Paraprakisht Grupi Parlamentar i LDK-së konsideron se përkundër faktit se ky dokument që po e shqyrtojmë, ka titullin: Projektligji për kodin e mirësjelljes së nëpunësve civilë, në fakt është akt nënligjor, apo një kodeks, të cilit do të duhej t'i paraprinte nxjerra e Ligjit për nëpunësit civilë. Aq më parë së këtij ligji i nënshtrohet vetëm një kategori e nëpunësve, siç është kategoria e nëpunësve civilë. Mirëpo, siç e dimë dhe u cek edhe në arsyetimin e propozuesit e Shërbimi Civil në Kosovë është rregulluar me Rregulloren e UNMIK-ut 2001/36 për Shërbimin Civil, kështu që është përgjegjësi e UNMIK-ut ta nxjerrë plotësimin e Rregullores nr. 2001/36 për Shërbimin Civil në Kosovë me Kodin e Mirësjelljes së nëpunësve civil ose të nxjerrë urdhëresën administrative për rregulloren e cituar për Shërbimin Civil në Kosovë meqë Kuvendi i Kosovës ende nuk e ka nxjerrë ligjin e vet për shërbyesit civilë. Nga ana tjetër vetë titulli i këtij dokumenti është kundërthënës. Ky titull ose duhet të jetë: Projektligji për mirësjelljen e nëpunësve civilë ose Projektkodi i mirësjelljes së nëpunësve civilënë rastin konkret nëse është Projektkod do të paraqiste akt nënligjor "kodeks" e jo ligj. Nëse do të miratohet opzioni për titullin: "Projektligji për mirësjelljen e nëpunësve civilë" ky projektligji do të mund të procedohet në Kuvend sipas procedurave të parapara në kreun X të Rregullores së punës së Kuvendit të Kosovës. Për këtë arsyе Grupi Parlamentar i LDK-së varësisht nga vendimi që do të marrë Kuvendi lidhur me titullin rezervon të drejtën për ta votuar në parim këtë ligj, ose për t'i sugjeruar Qeverisë që këtë dokument, tash për tash ta tërheq nga procedura me që Kuvendi i Kosovës, siç e përmenda më sipër ende nuk ka nxjerrë ligjin e vet për nëpunësit civilë, në kuadër të të cilit do të duhej të rregullohej edhe çështja e nxjerrjes së akteve nënligjore siç është: Kodi i mirësjelljes së nëpunësve civilë, si koleksion i rregullave të përgjithshme të sjelljes dhe të etikës së nëpunësve civilë ndaj punës që kryejnë, por edhe sjelljes së tyre ndaj qytetarëve. Nëse me gjithë atë, Kuvendi

do të përcaktohet që ky dokument të procedohet kështu, siç është propozuar. Grupi Parlamentar i LDK-së ka disa vërejtje parimore.

Titulli i dokumentit duhet të jetë: Projektligji për mirësjelljen e nëpunësve civilë, sepse në rastin konkret kodi ka kuptim krejtësisht tjetër nga ligji, pra kodi në këtë rast ka kuptimin e koleksionit të rregullave të përgjithshme të sjelljes dhe të etikës së nëpunësve civilë ndaj punës që kryejnë, por edhe sjelljen ndaj qytetarëve, kurse në raste të tjera kodi ka kuptimin e përbledhjes së ligjeve, apo kodifikimin e ligjeve. Më tutje, ky projektligj ka disa mangësi, kryesisht të natyrës teknike, por ka edhe diçka përbajtësore. Kur e them të natyrës teknike, kam parasysh nenet 3 (i4), 3 (v) apo 8, s'po di si t'i lexoj këto me shkronja) 5.1, 8.1, 10.5, 11.6, 12.4, 13.1, 15.1, 15.2 (iii) 15.2 (IV), 16.3, 17.2, 17.3, 20.2, 21.1, 21.4, 21.5, 21.6, 22.1 dhe 24 që do të mënjanohen në fazat e mëtutjeshme për çka Grupi Parlamentar i LDK-së do ta japë kontributin e vet. Përndryshe të gjitha këto nene që u përmendën janë të natyrës teknike, siç thashë, se ka kundërshti ndërmjet versioneve në gjuhën shqipe dhe në gjuhën angleze dhe në gjuhën serbe, kështu që do të duhej të përmirësohen për ta marrë kuptimin e duhur, norma e caktuar në këtë projektligj. Ka vend edhe për intervenime të tjera, por këto do të bëhen në fazën e shqyrtimit të mëtutjeshëm, nëse sponsori nuk e tërheq këtë ligj nga procedura. Grupi Parlamentar i LDK-së varësisht nga qëndrimi që do të marrë sponsori i ligjit do të votojë për këtë ligj.

KRYEETARI I KUVENDIT KOLË BERISHA: Ju faleminderit znj. Nekibe. Në emër të Grupit Parlamentar të PDK-së fjalën e ka Selvije Halimi.

DEPUTETJA SELVIJE HALIMI: I nderuari kryetar, të nderuar deputetë. mendoj se Kuvendi i Kosovës duhet ta ndërpresë praktikën që të miratojë ligje qoftë në leximin e parë, apo në të dytin, pa praninë e sponzorizuesve, gjegjësisht të ministrave, të zëvendësministrave apo të kryeministrat, varësisht nga mundësitet e tyre që të jenë prezentë në sallë. Sa i përket çështje së Projektligjit për kodin e mirësjelljes së nëpunësve civilë, ky është edhe një fakt, apo një dëshmi, që tregon në Kuvend në opinionin qytetar se Qeveria e Kosovës asnjëherë gjatë hartimit të prioriteteve të saj për miratimin e ligjeve apo për sponzorizimin e tyre në Kuvendin e Kosovës nuk bën harmonizim të prioriteteve të veta, nuk mund të miratiohet në Kuvend një kod i mirësjelljes, apo ligj, apo Projektligj i mirësjelljes, deri sa në Kosovë mungon Ligji bazik për punën. Të gjithë shërbyesit civilë apo të gjitha kategoritë e punonjësve në Kosovë, deri më tash njihen si shërbyes civilë dhe marrëdhënien e punës e krijojnë në bazë të Rregullores 2001/36 dhe urdhëresës administrative për implementimin e saj. Neve na ka ardhur në Kuvend një projektligj që duhet të shqyrtohet apo të përmirësohet edhe vetë titulli i ligjit. Të dijmë se çka duam të arritmë, ngase përbajtja e Projektligjit- nëse nisemi dhe e bëjmë një krahasim me titullin e tij, më tepër ka dispozita ligjore në formë të ndalesës, kurse ne e dimë se me kod të mirësjelljes kemi rregulluar një çështje tjetër, kurse ndalesat, mënyrat e krijimit të marrëdhënieve së punës, sjelljen në punë dhe të drejtat e të punësuarëve në Shërbimin civilë të Kosovës duhet t'i rregullojë Ligji për punën. Unë mendoj dhe shpreh mendimin e Grupit Parlamentar të PDK-së se derisa vijnë ligje dytësore apo tretësore në Kuvend të Kosovës para ligjeve bazike as nuk mund t'i implementojmë në praktikë edhe po që se ato miratohen nga Kuvendi.

Kryesisht kemi vërejtje për nenet 6, 15 dhe 17. Nga praktika e deritashme, as nga Rregullorja e Shërbimit Civil 2001/36 që shumë qartë i definon disa gjëra dhe disa konflikte të interesave ndërmjet shërbyesve civilë dhe bartësve apo pozitave politike, deri më tash nuk janë implementuar. Jemi dëshmitarë të faktit se si në institucionet qendrore, ashtu edhe në institucionet lokale, kemi shërbyes civilë dhe kemi pasur dhe kemi ende shërbyes civilë në pozita të larta udhëheqëse që në të njëjtën kohë kanë poste politike në institucionet e ligjvënies si në nivel lokal po ashtu edhe në atë qendror dhe të në të njëjtën kohë janë shërbyes civilë në vende udhëheqëse. Këtë ndarje nuk e kemi bërë dhe masa nuk kemi marrë asnijëherë, as ne si Kuvend, po as Qeveria që është e obliguar që ta implementojë atë rregullore.

Neni 6 që kryesisht flet për aktivitetet politike dhe për nëpunësit civilë është përqendruar në pozitat politike brenda partive politike, duke i anashkaluar pozitat politike në institucione. Këtu shtrohet pyetja? A më tepër kemi konflikt të ligjeve brenda pozitave politike në parti dhe nëpunësve civilë, apo kemi konflikt interesit ndërmjet pozitës udhëheqëse si shërbyes civilë dhe postit politik në institucionin ligjvënës? Unë mendoj se kjo e dyta është një dukuri që është bërë në Kosovë dhe paraqet një rrezikshmëri për të ardhmen, ngase secili shërbyes civil në postin udhëheqës do të ndikojë që ligji të miratohet për interesat e tij personale, grupore, por edhe institucionale ku ai vepron. Duke pasur për bazë këtë fakt, konfliktet dhe kohezionit që janë të parapara edhe në nenet 15 dhe 17, mendojmë se ky ligj duhet të kthehet në rishqyrtim dhe së pari të vijë ligji për punën e pastaj të vendosim se a do të kemi kode etike që kemi një mori kodesh etike përveç kodit të mirësjelljes së nëpunësve civilë dhe kodeve etike profesionale, apo do të vendosim për format si do të veprojmë. Po qe se shkohet kësisoj, mendojmë se do të miratojmë projektligje për numër, se kemi miratuar apo kjo ose ajo ministri do të plotësojë formularin e saj, se ka bërë kaq apo aq ligje, mirëpo do të jenë të pa implementueshme në praktikë. Andaj si të tillë jemi kundër miratimit të këtij projektligji para Ligjit bazik të punës.

Ju faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT KOLË BERISHA: Ju faleminderit. Në emër të Partisë Reformiste Ora, fjalën e ka z. Nazim Jashari.

DEPUTETI NAZIM JASHARI: Faleminderit z. kryetar, të nderuar kolegë deputetë. Projektligji që po e diskutojmë sot është një projektligj që na ka ardhur me nënshkrimin e ish-kryeministrit Bajram Kosumi –dhe, t'ju them të drejtën edhe përbajtja e tij është siç e ka punuar nënshkruesi deri më sot ose deri në ditën që është shkarkuar. Po qe se do të ishe marrë dhe lexuar me vëmendje, të gjitha rekomandimet e zyrave që i ka angazhuar Qeveria e Kosovës për t'i ndihmuar asaj në punën e vet, atëherë ky projektligj nuk do të vinte fare në Kuvend që ne ta trajtojmë. Në kuadër të këtij dokumentacioni që na është dhënë, është një rekomandim i Zyrës së kryeministrit, më saktësisht i Zyrës se Proceseve të Integrimit Evropian ku kjo zyre, në kuadër të kryeministrisë që ka qenë në shërbim të ish-kryeministrit e thotë shumë qartë dhe shumë në mënyrë se ky projektligj as nuk mund t'i arrijë efektet që është paraparë t'i arrijë. Në analizën e hollësishme që ia bën në mendimin specifik, këtë e keni dhe mund ta lexoni edhe vetë, i parashtron disa aspekte të cilave ligji nuk u ka kushtuar vëmendje të duhur, sot kodi, nuk u kushton vëmendje këtyre 2-3 çështjeve, siç vijon: Parashikimi i rreziqeve specifike për standaret

e etikës dhe për integritetin në sektorin publik. Vëmendje duhet t'u kushtohet treziqeve sistematike që mund ta dobësojnë respektimin e vlerave thelbësore të etikës në sektorin publik dhe angazhimin për qeverisje të mirë ,si dhe përgatitjen e reagimeve të domosdoshme politike e të menaxhimit. Pastaj nuk i kushton kujdes të duhur fuqizimit të kompetencës dhe të etikës së shërbyesve civilë dhe fuqizimit të mekanizmave për ta mbështetur etikën profesionale. Teknika të reja duhet të merren për të institucionalizuar vendimmarje etike dhe me kompetencë, këshillim të paanshëm për Qeverinë dhe një kulturë etike që mbështet përgjegjësinë profesionale dhe disiplinën e përkrahjes së ligjit. Po ashtu nuk i kushton vëmendje zhvillimit të praktikave administrative dhe të proceseve të promovimin e vlerave etike dhe të integritetit. Të gjitha këto janë vërejtje që vijnë nga Zyra për Integrimë Evropiane dhe në kuadër të Qeverisë së Kosovës.

Sa i përket zbatimit të këtij ligji, Zyrja për Integrimë Evropiane në kuadër të Qeverisë së Kosovës shprehet qartë dhe se ne jemi të shqetësuar nëse institucionet e përkohshme vetëqeverisësë të Kosovës kanë mundësi ta zbatojnë këtë ligj. Po ashtu jemi të brengosur për faktin se IPVQ-të kanë zgjedhur ta miratojnë një kod të mirësjelljes përmes legjislacionit primar e jo nëpërmjet legjislacionit dytësor- siç është rekomanduar nga COE që për mua është pak sa e paqartë, por sigurisht nga Evropa. Ligji shpeshherë gabimisht shihet si bazë e etikës ose e kodeve në standarde. Në fakt ,me gjithë atë ,kodet janë sikur ligj dhe të shikuara vetëm si problem për fuqizimin e ligjit, zakonisht janë pak efektive. U tha edhe përpara nga znj. Nekibe edhe nga znj. Halimi se ky ligj vejn në Kuvend përpara se të vijë Ligji për shërbyesit civilë, pra është një punë e cila mendoj duhet të ndalet. Ne nuk duhet t'i japim përkrahje këtij ligji, sepse është një punë joserioze nga ish- Qeveria Kosumi, e ka trashëguar kjo Qeveri, por sidoqoftë t'i jepet mundësi ta tërheqë, ta rishikojë, të na sjell ligjin për shërbim civil paraprakisht e pastaj në kuadër të atij ligji sigurisht si akt nënligjor ose si akt dytësor, (sekondar) të nxirret edhe kodi i mirësjelljes së shërbyesve civilë, që është sigurisht i nevojshëm dhe i domosdoshëm përfunksionimin e institucioneve të Kosovës. Grupi Parlamentar Ora nuk e jep përkrahjen. E them qartë. Ju faleminderit!

KRYETARI I KUVENDIT, KOLË BERISHA: Ju faleminderit z. Jashari. Kam bindjen se miku im ma fal gabimin që e kalova. Z. Imer Halimi në emër të AAK-së.

DEPUTETI IMER HALIMI: Ju faleminderit z. kryetar, të nderuar ministra, deputetë të nderuar. Grupi Parlamentar i AAK-së me vëmendje e ka lexuar Projektligjin: Kodi i mirësjelljes për nëpunësit civil dhe veçon. Së pari është kontest titulli i këtij projektligji ,që të jetë kod apo projektligj. Qeveria, përkatësisht Ministria përkatëse ka synuar që me këtë projektligj ta rregullojë një fushë të veprimit të nëpunësve civilë në rrrafshin e mirësjelljes me qytetarin dhe me institucionet, në përputhje me legjislacionet ekzistues. Nuk di se cilat janë ato tani? Ky projektligj kërkon sjellje të normuar të nëpunësve civilë, por edhe vepron në rrrafshin e mbrojtjes së nëpunësve. Projektligji në fjalë përfshin disa parime themelore që duhet t'i njoh nëpunësit civilë, që kushtimisht të krijojnë një ndjenjë të mirë te qytetarët për institucionet publike e shtetërore. Projektligji **interferon** me detyrimet ligjore që nëpunësi i merr me rastin e themelimit të marrëdhënieς së punës p.sh kërkohet që nëpunësi civil të ushtrojë veprimtarinë me profesionalizëm. Këtë e zgjedh konkursi me rastin e përcaktimit të detyrave të punës së nëpunësit civil. Projektligji ka lëkundje brenda strukturës së vet, si në aspektin gjuhësor, ashtu edhe në

atë përbajtjësor, thjesht të bën të dyshosh se janë pjesë të huazuara që nuk janë harmonizuar në nivelin e duhur. Ka përpunime të panevojshme, p.sh te neneve 13, 14, 15, përballë nenit 3, por edhe disa nene të tjera **interferojnë** ngashëm. Nuk është laksativ, përdor së tepërmë shprehjen: "duhet", çka le dilemë se mund të mos duhet, "Thjesht" këto shprehje duhet të largohen nga ligji. Ka nene që brenda vetes janë edhe kundërthënëse. P.sh pika 6.3 përballë nenit 6, po ashtu ka edhe nene të cilave u mungojnë përcaktimet e duhura. P.sh te nenet 9 dhe 10 te sjellja e nëpunësit civil në raport me ligjin dhe me stafin udhëheqës. Kjo duhet të përcaktohet saktë, sepse siç është shkruar krijon një administratë servile siç e kemi zakon. Mungojnë procedurat e detajizuara te masat për zbatimin e këtij ligji. Kjo së paku përmua ka dhënë dilemën se ky projektligj mos është më i qëlluar të jetë pjesë e Ligjit të punës ose e Ligjit të nëpunësve civilë që ende nuk kanë dalur në shesh nga ky Kuvend. Me këtë projektligj nuk parashihet mundësia e një edukimi të vazhdueshëm të nëpunësve civilë, që është një faktor shumë i rëndësishëm, sepse kodi i mirësjelljes ka ndyshime sipas kohës, që duhet avancuar sipas arritjeve shoqërore, vërtet kodi ligjor është kusht i pjesshëm, por jo edhe ai që përcakton saktë mirësjelljen. Pas kësaj që u theksua këtu edhe grapi ynë parlamentar mendon se do të ishte ,ndoshta, më e favorshme për këtë punë që Qevereria, përkatësisht Ministria edhe një herë ta rishqyrtojë këtë punë të vetën. Ju faleminderit për vëmendje.

KRYETARI I KUVENDIT, KOLË BERISHA: Ju faleminderit z. Halimi, në emër të Grupit 6+ fjalën e ka Xhezair Murati.

DEPUTETI DŽEZAIR MURATI: Poštovanje predsedniče, prisutnim ministrima i kolgama poslanicima. Mi smo takođe razmotrili iz grupe 6+ ovaj zakon detaljnije i negde se od prilike u tumačenju nalazimo i u grupi mišljenja koja su već izneta. Naime, i kod nas još uvek provejava znak pitanja da li je ovo ono što je koleginica. Nekibe Keljmendi pomenula, da li je on bliži zakonu ili podzakonskom aktu kada se pominje sama reč kodeks. Ja ču se prvo pozabaviti tehničkom stranom zakona, naime veoma je primetno da u čitavom predloženom tekstu nacrtu zakona nijednom se ne pominje tačna formulacija koju treba da ima, uvek su prisutne jezičke odnosno pravopisne greške, u nekim rečenicama složenim od desetak reči čak ih ima i po pet i više, dakle ta strana je totalno ovoga puta podbacila. Mi se nalazimo pred zanimljivim zakonom gde će se u zavisnosti od njegove primene, u mnogome dobiti slika kao o kulturi, ponašanju, profesionalnosti koju pruža jedno civilno društvo, ali sa takvim nasledem koje imamo do sada je ta slika bila veoma sumorna i zato smo u posleratnom periodu imali delimično uređenu ovu oblast uredbom UNMIK-a i ovaj predložen tekst je imao za cilj da upravo tu prazninu kako je rečeno u uvodnom izlaganju iz resurnog ministarstva da popuni. U centralizovanoj administraciji kakvu imamo javna služba je opterećena glomaznim aparatom ali i bez tradicije i odgovornosti, građanin je uvek bio pokoran službi ili službeniku što je u suprotnosti sa opšte prihvaćenim pravilima demokratskih društava gde je glavni subjekt građanin, a ne obrnuto zato je i nekada bilo teško i zamisliti, recimo pokrenuti neku kaznenu ili bilo koju odrebu zbog suprotnog i mi smo svedoci sigurno vremena kada je i važilo pravilo da od službenika ili službe zavisi kakvo će pravo građanina biti ostvaren, nekada dakle negativno i bespravno a nekada pozitivno i kada za to postoji zakonsko pravo zavisno često od ličnog statusa stranke koja joj se usluga čini

od njenog materijalnog, rodbinskog, jezičkog ili nekog drugog statusa, što u ovom slučaju ja se posebno zadržavam na neke članove kao što je član 5. koji sadrži zaštitne mere, član 11. i 12. ponašanje rukovodilaca i službenika, zatim član 21. sproveđenje i disciplinske mere mislim da ova tri pomenuta člana zahtevaju dublje i detaljnije uređenje jer su često nedorečeni, konfuzni i u tom smislu nmi se pridružujemo već iznetim mišljenjima da treba dobro da razmislimo da li više dobijamo njegovom doradom, vraćanjem podnosiocima ili usvajanjem sa propustima koji su pomenuti, posebno bih pomenuo slučaj izdvojenog mišljenja koje je dala kancelarija za procese evropske integracije gde je neobičajno za dosadašnje predloge zakona dati veoma opširani razlozi propusta koji su napravljeni u njegovom sadržaju, mislim to je simptomatično i dosad nisam primetio da se više pozabavila ova institucija propustima koji su napravljeni, s toga smo i mi pred dilemom da li glasati ili ne uz sve ono što sam rukao. Hvala vam!

KRYETARI I KUVENDIT, KOLË VERISHA: Ju faleminderit. Në emër të Grupit për Integrim fjalën e ka deputeti Ferid Agani.

DEPUTETI FERID AGANI: Ju faleminderit z. kryetar, kolegë të nderuar deputetë. Para nesh e kemi një dokument, një projektdokument ligor që me shumë cilësi i përgjigjet më tepër një akti nënligjor që mund të jetë i dobishëm në praktikë, në qoftë se e plotëson rregulloren e tanishme të UNMIK-ut 2001/36 që rregullon sektorin e nepunësve civilë, por plotësisht i mbështesim qëndrimet e parafolësve, që parshtruan një mori mungësish të këtij dokumenti dhe Grupi Parlamentar për Integrim është për tërheqjen e këtij dokumenti ose mosmiratimin e tij në këtë dëgjim të parë. Ju faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT, KOLË BERISHA: Ju faleminderit doktor. Për diskutim është paraqitur Ramadan Kelmendi.

DEPUTETI RAMADAN KELMENDI: I nderuar kryetar i Kuvendit, të nderuar deputetë dhe ministra prezent. Unë i çmoj shuë kontntributin dhe përpjekjen që e ka bërë Ministria e Shërbimeve Publike për të na prezantuar një kodeks të mirësjelljes së nepunësve të shërbimit civil, por vlerësoj se është më se e domosdoshme dhe e arsyeshme të paraqiten disa vërejtje, sugjerime, ndoshta edhe amendamente plotësuese me të cilat do ta begatonim këtë.

1. Është shumë e arsyeshme që para se të miratohet ky kodeks i mirësjelljes së shërbysesve civilë, të nxjerret Ligji për shërbimin civil me të cilin do të përcaktohen parimet themelore në shërbimet civile dhe
2. Ta kemi Ligjin për marrëdhënie pune. Pa këto dy ligje bazë vërtet ky ligj apo ky kodeks do të jetë i tepëruar.

Nga emërtimi i kodit nënkuftohet se u dedikohet vetëm nepunësve civilë, duke përashtuar të themi kushtimisht të gjitha strukturat dhe nivelet e të punësuarëve në shërbimet civile në Kosovë. Andaj me të drejtë do të ishte që emërtimi i tij të jetë : Kodi i mirësjelljes për të punësuarit në shërbimet civile. Ndonëse mirësjellja në shërbimet civile, ndonëse është rregulluar pjesërisht me Rregulloren e UNMIK-ut 2001/36. Ky kod këtë çështje duhet ta avancojë dhe ta sanksionojë dhe ta përcaktojë, por jo edhe në nivelin e dëshiruar të standardeve evropiane. Qëshillimi i këtij kodi të mirësjelljes është

avancimi i sjelljeve të shërbyesve duke u bazuar në ligjshmëri, barazi, neutralitet politik, mosdiskriminim, ndershmëri, pavarësi dhe profesionalizëm. Megjithëatë mbetet hapësirë e mjaftueshme për t'u ikur këtyre parimeve themelore të punës në administratën publike shtetërore, që do të quhej më mirë. Në veçanti kodi i mirësjelljes pak i kushton kujdes sanksionimit të vlerës më të madhe në shërbimet civile. Ky është profesionalizmi, parim pa të cilin nuk mund të arrihen efektet e dëshirueshme, cilësia dhe ekonomizimi në punët e përditshme në shërbimet civile dhe kjo mënyrë nuk do të arrihet pa u realizuar paraprakisht dhe pa u definuar raporti ndërmjet shërbyesit, shfrytëzuesit dhe qytetarëve të shërbimeve civile. Vlerësoj se mungojnë instrumentet, gjegjësisht mungojnë instrumente juridike dhe format adekuate administrative, së paku të përcaktuara me këtë kod, në përpjekje për të realizuar mirësjelljen, por jo edhe demokratizimin e raporteve të institucioneve të nëpunësve dhe të qytetarëve, sepse as qëllimi i këtij kodi nuk duhet të shkojë në këtë drejtim. Nëpunësi civil nuk është i mbrojtur juridikisht dhe administrativisht si nëpunës, ngase u nënshtrohet parimit të ligjshmërisë dhe jo raporteve demokratike në punë.

Synimi i kodit të mirësjelljes nuk duhet të jetë zbatimi i rregullores së mëparshme, por avancimi në cilësi dhe përbajtje i mirësjelljes së përcaktuara për të gjithë të punësuarit në shërbimin civil, pa marrë parasysh pozitën që ushtron në shërbimet civile në Kosovë. Punën në shërbimin civil të Kosovës duhet ta udhëheqin në atë drejtim dhe me një strategji afatgjatë për përmirësimin e administratës publike në Kosovë. Kjo nuk mund të arrihet pa u arritur edhe këto komponentë paraprake, gjegjësisht pa u plotësuar këto kriterie:

1. Përshkrimi i punëve dhe i detyrave të secilit vend të punës, gjegjësisht të punësuar në administratë.
2. Kushtet dhe kriteret profesionale për secilin vend të punës para pranimit në ato punë,
3. Komponenti i autorizimeve në vijën koordinuese organizatiave dhe të përgjegjësive në nivelin hierarkik vertikal dhe horizontal.
4. Përcaktimi i procedurave të organit të përgjegjësisë për shkeljet eventuale të kodit të mirësjelljes.
5. Shkurtimi i afateve të vërtetësisë së përgjegjësisë, gjegjësisht marrja e vendimit në afat sa më të shkurtër në një organ disiplinor duke larguar krejtësisht marrjen e vendimeve individuale të përgjegjësisë, apo të largimit nga puna të shërbyesit civil vetëm për shakat të burokratizimit të administratës.

Promovimi i vlerave etike, i ligjshmërisë dhe i menaxhimit të shërbimit civil duhet të mbështeten patjetër në parimet themelore të administratës publike. Përgjegjësitë e të të gjithëve pa dallim dhe në veçanti zbatimi i procedurave të parimit të punëve në shërbimet civile, si dhe marrja e përgjegjësive në udhëheqjen për ushtrimin e veprimeve konkrete në kuadër të ligjit dhe jo vetëm në punë, sepse ngatërrimi i kodit të mirësjelljes nuk ka të bëjë drejtëdrejtë me mundësitet e realizimit të mirësjelljes në punë. Një numër i madh i dispozitiveve të këtij kodi, patjetër, gjuhësish duhet të korrigohen dhe juridikisht të plotësohen për të marrë formë të dëshiruar. Disa dispozita që irregullojnë aktivitetin politik, janë në kundërshtim njëra me tjetrën. Unë do të veçoja vetëm një rast.

Neni 6 aktiviteti politik i nëpunësve civilë është në kundërshtim me pikën 6, pika 4 të po këtij neni. Nëpunësit civilë mund të jenë anëtarë të ndonjë partie politike ose të ndonjë organizate tjetër politike që është e drejtë, por duhet të përbahen nga angazhimi i

aktivitetit të tyre politik. Çka do të thotë kjo? Ndërsa nëpunësi civil nuk bën të jetë i diskriminuar dhe në momentin që atij i mohet e drejtën për t'u marrë me aktivitet politik pas orarit të punës, është diskriminuar si veprimtar, si i angazhuar dhe si udhëheqës. Pastaj edhe pika 3 nenë 6. Nëpunësi civilë në vendet udhëheqëse nuk mund të ushtrojnë detyrat e tyre, natyrisht se nuk mund të ushtrojnë gjatë orarit të punës. Krejt kjo dispozitë është në kundërshtim me pikën 6 dhe në veçanti ky propozim kod duhet të jetë në harmoni me kontraten e përgjithshme kolektive, sepse shumë dispozita të tij janë të varura nga kjo. Do ta veçoja vetëm edhe këtë për ta ngritur çështjen për mendim të mëtutjeshëm. Koha e punës: Nëpunësi duhet ta shfrytëzojë kohën e punës efektivisht për realizimin e detyrave, por duhet të merret parasysh parasysh se nëpunësit civil duhet t'i mundësohet mungesa nga puna për shkaqe të kryerjes së detyrave shtetërore dhe qytetare, ftesës në gjykata, të organeve të tjera shtetërore dhe në rastet e ushtrimit të funksionit përfaqësues në organet shtetërore, siç jemi ne këtu. Të gjitha këto në çdo nivel duke filluar nga komuna e deri te Kuvendi i Kosovës. Por, nëse këto nuk harmonizohen, do të lindin keqkuptime, keq-menaxhime dhe keq-ushtrime të kërkesave për përgjegjësi disiplinore. Duke u bazuar në këto që i thashë, mendoj se do të ishte mirë të kthehej në ripunim, gjegjësisht në riformulim dhe ripërshtatje me ligjet bazë që ende nuk janë miratuar. Ju faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT KOLË BERISHA: Ju faleminderit. Fjalën e ka deputetja Naxhije Doçi, kurse le të përgatitet Fatmire Mulhaxha – Kollçaku.

DEPUTETJA NAXHIJE DOÇI: Faleminderit z. kryetar, i nderuari z. kryetar i Parlamenti të Kosovës, Kolë Berisha, të nderuar ministra, deputetë të nderuar dhe të gjithë ju të pranishëm në sallë.

Projektligji Kodi i mirësjelljes për nëpunësit civilë që në titull shihet së duhet të ketë përmirësim. Mendoj se më mirë do të ishte të titullohet: Projektligji i mirësjelljes për nëpunësit civilë. Megjithëatë Projektligji Kodi i mirësjelljes për nëpunësit civilë e ka rëndësinë e vet, sepse e plotëson zbratzësirën e legjisacionit të domosdoshëm përrregullimin e parimeve dhe të rregullave të sjelljes së nëpunësve civilë në shërbimin civil të Kosovës. Përcaktimi i rregullave dhe i veprimeve të tillë të nëpunësve civilë në shërbimin civil Itë Kosovës dhe arritja e sukseseve në këtë aspekt, në këtë projektligji, nuk është paraparë të jenë sipas standardeve evropiane dhe kjo është ajo pozitivja e këtij rojektligji. Deri më tanë në Kosovën e pasluftës së vitit 1999, këto çështje janë rregulluar pjesërisht me Rregulloren e UNMIK-ut nr. 2001/36 me shtrojcat plotësuese të saj dhe kuptohet së mund t'i kenë pasur edhe mangësi, por mund të themi edhe pse i kanë pasur pozitivitetet ngase e kanë plotësuar një segment të rëndësishëm të vakumit legjislativ përkatëse tek ne. Qëllimi i këtij projektligji është zbatimi i ligjshmërisë të nëpunësve civil në shërbimin civil të Kosovës në fryshtë e demokratizimit të suksesshëm, mbrojtjen e statusit të tyre dhe rregullimin e të drejtave dhe të detyrave në raport me institucionin përkatës dhe në raport me qytetarët si p.sh, trajtimi i barabartë në sjellje, sinqueriti, ndershmëria procedurale, mosdiskriminimi, neutraliteti politik etj.

Projektligji kodi i mirësjelljes për nëpunësit civilë në Kosovë, krahas përparësive i ka edhe disa mangësi që duhet të plotësohen. P.sh neni 3 paragrafi 2 faqe 3 është theksuar: Në vend parimi i neutralitetit politik që, citoj: "Nëpunësi civil duhet të veprojë në mënyrë të pavarur nga pikëpamjet politike", mirëpo nuk është theksuar nëse nëpunësi civil anon

apo keqpërdor palën e përcaktuar politikisht apo partiatikisht se çfarë dënimesh mund të marrë, vërejtje me gojë, vërejtje me shkrim, suspendim nga puna apo denim në të holla. Neni 6 paragrafi 1, faqe 7, mendoj se ka kundërthënie, sepse në një anë theksohet se, citoj: "Nëpunësi civil mund të jetë anëtar i ndonjë partie", e në anën tjetër shtohet: "Se duhet të përbahet nga angazhimi i tij aktiv në aktivitete politike dhe partiake". Mendoj se duhet të theksohet se: "Nëpunësi civil mund të merret me aktivitete politike pas orarit të punës, po që se ai aktivitet të mos ndikojë negativisht në vendin e tij të punës".

Një gjë e tillë është në kundërshtim edhe me paragrafin pasues të të njëjtët nen, sepse thuhet: "Se çdo nëpunës në vendin udhëheqës që është anëtar i ndonjë partie, organizatë apo shoqate politike shoqërore, gjatë kryerjes së punës në shërbimin civil duhet ta pezullojë aktivitetin partiak". Në këtë projektligj, krahas dispozitave të tjera, parashihen edhe masat mbrojtëse për nëpunësin civil dhe kjo është shumë pozitive në dukje, por një gjë e tillë te neni 5, pika 1 te masat mbrojtëse, faqe 6 nuk precizohet se kush kërkon nga nëpunësi civil të veprojë në kundërshtim me ligjin, pasi nëpunësi civil për shkak të natyrave të ndryshme të punës mund të jetë i rrezikuar në mënyra të ndryshme, qoftë brenda institucionit që punon, qoftë edhe në raport me qytetarët. Mendoj se nëse është fjala për mbrojtje të mirëfilltë të nëpunësit civil, kjo duhet të precizohet më mirë me një paragraf shtesë në kuadër të nenit të fjalë.

Është paraparë në vend të nenit 8 faqe 9, paragrafi 3 ,se nëpunësi civil duhet të ketë kujdes në rastet e vdekjes së të afërmive të palës, nëse di për këto raste, ndaj të moshuarve dhe ndaj njerëzve me retardime. Edhe marrëdhëniet e ndërsjella me nëpunësit civilë dhe me udhëheqësit e tyre kujtoj se janë paraparë si duhet në nenin 10 dhe 11. Në nenin 13 pikat 1 dhe 2 janë paraparë marrëdhëniet e nëpunësve civilë dhe të udhëheqësve të tyre me mjetet e informimit në lidhje me punën e tyre. Është mirë që janë paraparë të dhënat për mjetet e informimit që të janë të sakta dhe të argumentuara mirë, por mendoj se duhet edhe një paragraf shtesë në kuadër të këtij neni për të sqaruar se cilat informata sekrete nuk duhet të publikohen dhe pse të mos publikohen, nëse ndonjë informatë e tillë në momente të caktuara mund t'i sjellë dëme institucionit. Në nenin 15 bëhet fjalë për interesat personale, konflikti i interesave të nëpunësve civilë në shërbimin civil të Kosovës, porse nuk tregohet se si të zgjidhen këto konflikte në mënyrë më të mirë. Në projektligj i preferohet nëpunësit civil që nëse do ta ushtrojë detyrën zyrtare edhe më tutje, të heqë dorë vullnetarisht nga interesat ose t'i transferojë këto interesa, në mënyrë që t'i shmanget konfliktit të interesave, por unë mendoj se një zgjidhje më e arsyeshme dhe më e sigurtë do të bëhej vetëm me anë të procedurës gjyqësore, konkretisht do të bëhej nëpërmjet një paragrafi apo nenit të veçantë ku do të parashiheshin edhe ndëshkimet për krijim konflikti të interesave. Në nenin 17, faqe 15 flitet për dhuratat dhe përfavorët që kanë kundërthënie ndërmjet paragrafëve 1 dhe 3. Derisa në paragrafin 1 thuhet se: "Nëpunësi civil nuk duhet të pranojnë nga asnjë person të holla, dhurata etj" e që kuptohet se është fjala për korruption, në paragrafin 3 thuhet se: "Nëpunësi civil mund të marrë dhurata simbolike e tradicionale e që kujtoj se duhet të hiqet fare nga se nuk ka mundësi që të matet se çka është dhuratë e madhe e çka dhuratë simbolike.

Në nenin 19, pika 1 theksohet se veshja dhe paraqitja e nëpunësit civil duhet të janë serioze. Mendoj se nenit në fjalë duhet t'i shtohet edhe një paragraf tjetër. Në të cilin do të konkretizohej se cila veshje është serioze dhe cila është paraqitja më përkatëse e nëpunësit civil në vendin e tij të punës. Të tjerat, d.m.th. detajet thuhet se rregullohen me udhëzime administrative.

Në fund po theksoj se në nenet 21 e 22 flitet për masat disiplinore për për punëtorët civil që i shkelin rregullat e vendit të punës e askund nuk është paraparë që nëpunësit civilë që dallohen me punën e tyre serioze dhe të përkushtuar dhe të dalluar për të mirë, të shpërblehen apo të lavdërohen. Propozoj që pas nenit 22 të shtohet neni 23 në radhën e neneve dhe në të të parashihen lavdërimet, falënderimet dhe mirënjojet për nëpunësit civilë të dalluar dhe të disiplinuar në vendet e tyre të punës, në mënyrë që nëpërmjet kësaj të nxitet efektiviteti në punë edhe për nëpunësit e tjera.

Projektligji, në një farë mënyre, ndoshta do të kisha thënë ta përkrahim, por megjithëatë nëse plotësohen dhe amendamentohen në komisionin funksional, për mendimin tim meriton të përkrahet. Falënderuar edhe Ministrinë e Shërbimeve Publike për punën që ka bërë nga se amendamentet do ta pasurojnë këtë projektligj dhe do ta sqarojnë më mirë. Ju faleminderit z. kryetar.

KRYETARI I KUVENDIT. KOLË BERISHA: Ju faleminderit znj. Doçi. Fjalën e ka Fatmire Mulhaxha- Kollçaku, që është edhe diskutuesja e fundit.

DEPUTETJA FATMIRE MULHAXHA – KOLLÇAKU: Faleminderit z. kryetar, deputet të nderuar. Ndoshta nuk duhet të jeshë ekspert i kësaj lëmie e të ndiesh nevojë të shprehesh sot për një pikë të rendit të ditës që trajton çështjet që kanë të bëjnë me shërbyesit civilë. Të gjithë neve që ishim apo jemi shërbyes civilë, ndoshta na intereson ajo që tenton të rregulloj fushëveprimtarinë tonë në shumë pika. Nevoja për të marrë fjalën në fillim konstatoj disa gjëra që edhe u thanë më parë, mosnxjerrja e ligjeve bazike në vazhdimësi po krijon probleme. Komisioni për Shëndetësi, Punë dhe Mirëqenie Sociale, në mungesë të ligjit bazik të punës, nuk i ka proceduar dy projektligje siç janë: Ligji për organizimin sindikal dhe për grevën dhe në këtë mënyrë i ka bërë presion Ministrisë për Punë dhe Mirëqenie e që tanimë nga sirtarët e ka nxjerrë ligjin që më parë ishte në procedurë dhe tani iu ka qasur ndoshta me një seriozitet dhe se shpejti do ta kemi Ligjin e punës, sepse ne jemi në një situatë që ligjet bazike t'i adoptojmë në bazë të ligjeve të tjera. Kjo ka ndodhur edhe me Ligjin për shërbime sociale dhe familjare në mungesë të ligjit për familjen. Çështje tjetër që më ka shtyrë ta marr fjalën është neni 11, pika 11.3 ku thotë: "Udhëheqësit duhet t'i mbrojnë të drejtat e stafit që udhëheq dhe në asnjë mënyrë nuk bën t'ua kufizojë të drejtat atyre" A thua të drejtat e shërbyesve civilë sot po mbrohen në Kosovë, apo nuk jemi në dijeni me mosbatimin e procedurave të kontratës. Një propozim që e kam përpara, një udhëzim tjetër administrativ 2003/08, ky është për vlerësimin e kryerjes së punës dhe udhëzimi tjetër administrativ 2003/2. Shikoni institucionet tona që hiq më larg se në Pejë, Kuvendin komunal, institucionet shëndetësore dhe administratën pensionale, pas periudhave njëvjeçare dhe dyvjeçare njerëzit marrin vazhdimin e kontratës për 3 muaj, 6 muaj. Mbetet pikëpyetje dhe absurditet, bëhen ato vlersime, por ende ka shumë punëtorë që punojnë pa kontrata, janë në pritje të kontratës, kam një mori dëshmish që ka shkelje të rënda në këtë aspekt, prandaj disa çështje që janë rregulluar më parë duhet t'i shikojmë a po implementohen dhe pastaj t'i çasemi të ashtuquajturit projektligj siç është ky sot që e kemi këtu, sepse shumë çështje edhe më parë janë rregulluar. Njëra ndër to është që udhëheqësit e lartë politikë nuk mund të janë udhëheqës të institacioneve. Shikoni në Pejë, Gjakovë, ku udhëheqësit e disa partive, njëkohësisht udhëheqin edhe institucionet e rëndësishme në qytet. Kështu që duhet shumë më seriozisht të merremi me çështjen e kontratave. Apeloj

që të gjithë ata njerëz që në Kosovë e dinë se u është shkelur kjo e drejtë, të paraqiten t'i bëjnë ankesat dhe të mos frikësohen, sepse tregu i punës është shumë i varfër, pra në Kosovë të gjithë e dimë se jemi të rrezikuar që - nëse flasim- ta humbim edhe atë vend prandaj gjithësesi duhet të heshtim 3 muaj ndoshta do të na e zgjatnin edhe një vit. Procedurat janë strikte sa zgjatet dhe kur ndërkrehet kontrata dhe në cilat kushte e jo s'ka buxhet, shuhet ai vend i punës dhe vjen njeri tjetër aty. Ju falënderoj për vëmendjen.

KRYETARI I KUVENDIT KOLË BERISHA: Ju faleminderit, për fjalë është paraqitur znj. Nekibe Kelmendi. Njëherit kërkoj që deputetët që janë jashtë sallës të kthehen në sallë, sepse duhet të votojmë

DEPUTETJA NEKIBE KELMENDI: Pas dëgjimit të përfaqësuesve të të gjitha grupeve parlamentare del si e domosdoshme që ky ligj t'i kthehet Qeverisë. Meqenëse deri më tash Qeveria i ka dëgjuar kritikat në adresë të këtij ligji, por nuk e ka parë të arsyeshme ta tërheqte vetë, atëherë ne si Parlament propozoj që t'ia kthejmë këtë ligj Qeverisë.

KRYETARI I KUVENDIT, KOLË BERISHA: Ftoj sponsorin e ligjit të sqarohet.

MARK KOMANI ZVENDËSMINISTËR: Të nderuar deputetë. Me vëmendje i dëgjova vërejtjet, sugjerimet dhe mangësitë në këtë projektligj. Kujtoj se ky projektligj do të duhej të miratohej për arsyen se është një pjesë e domosdoshme e implementimit të standardeve dhe si i tillë ndoshta është avancuar në raport me ligjin që është në përfundim e sipër, Ligji për shërbimin civil plotësisht e shoh të udhës dhe është e drejtë që Ligji për shërbimin civil të jetë bazik paraprak, por me qenë se jemi në fazën e implementimit të standardeve, kujtoj se do t'i kemi disa kritere pak sa më ndryshe në relacion me këtë çështje dhe kjo ishte domosdoshmëria që ne këtë ligj e avancuaam në raport me Ligjin bazik të tij. Ju faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT, KOLË BERISHA: Ju faleminderit. Me qenë se sponsori mbetet në pozicionin e parë, atëherë votojmë për Projektligjin që e kishim në diskutim deri më tash. Lus regjinë të përgatis votimin.

Votojmë tash: Njoftoj të pranishmit se në sallë i kemi 69 deputetë.

Për	15
Kundër.....	49
Konstatoj se ligji i kthehet Qeverisë dhe nuk miratohet në parim.	

Vazhdojmë me pikën 7 të rendit të ditës.

6. Shqyrtimi i parë i Projektligjit për ndërprerjen e shtatzënisë.

Projektligji u është shpërndarë deputetëve më 21.3.2006 dhe janë përbushur të gjitha kushtet për shqyrtimin dhe miratimin e tij në parim.

Vërejtjet parimore do t'ia adresojmë për shqyrtim Komisionit funksional përgjegjës për raportim dhe komisioneve kryesore.

Ftoj ministrin Sadik Idriz që ta marrë fjalën lidhur me tekstin e projektligjit të propozuar.

MINISTRI SADIK IDRIZI:

Poštovani predsedniče, poštovani poslanici,

Pozdrvjam otvaranje procedure u Skupštine za usvajanje Zakona o prekidu trudnoće, dokument koji će biti važan za zdravstvenu negu građana i za zdravstveni sektor u celini.

Zakon o prekidu trudnoće ima za cilj da postavi pravnu osnovu za uređenje prekida trudnoće u skladu sa nacionalnim zakonima i politikom međunarodnim preporukama, shodno zahtevima koji proizilaze iz osnovnih dokumenata Ministarstva za zdravstvo.

Potrebe donošenje Zakona o kontroli prekida trudnoće će proizilazi iz clana 108. Zakona o zdravstvu. Potreba za ovim zakonom obrazlaže se i društvenim kretanjima koja ukazuju na neophodnost regulisanja ovog pitanja uspostavljanjem ravnoteže između prava na život i dostojanstva nerođenog deteta, prava žene da odlučuje o održavanju ili prekidu trudnoće, aktuelenog stanja prekida trudnoće i konteksta drustvenih procesa na Kosovu. Tu potrebu još više naglašava činjenica da je situacija oko prekida trudnoće na Kosovu ne dovolno poznato.

Podaci o podbačaju pokazuju da se u svetu obeleži najmanje jedan pobačaj za ženu fertilnog uzrasta (do 49. godina) preko 22% trudnoća se prekida po izboru, od toga jedna trećina vrši se u nebezbednim uslovima što ima za posledicu preko 68.000 smrti prilikom porođaja.

Iako situacija u vezi pobačaja na Kosovu nije dovoljno poznata, smatra se da se ona ne razlikuje mnogo od globalne situacije. Na Kosovu ne postoji sistem izveštavanja o prekidu trudnoće, nema tačnih istraživanja koja bi pružila informaciju o tome koji su glavni uzroci koji navode ženu na prekid trudnoće. Međutim, poznato je da je u javnim ustanovama zabeležen pad broja željenih prekida trudnoće i povećanje broja željenih prekida trudnoće u privatnim zdravstvenim institucijama. Glavni razlozi koji su navedeni u toku neformalnih intervjua sa trudnicama govore o pogrešnom svatanju i posmatranu trudnoću kao metodu planiranja porodice i da je to intimni čin o kome žene ne žele da otvorene govore. Zbog toga se zahteva visoki nivo poverljivosti i tajnosoti. Dosta se govori i piše o neregulisanju ove oblasti i lošem interpretaciji postojećih i normativnih akata.

Uređenje prekida trudnoće ispunjava zakonodavno prazninu i dopriće sprečavanju vaninstitucionalnih interpretacija pitanja koja uređuje ovaj zakon. Za izradu ovog Nacerta zakona, radna grupa je koristila multisekturalne pristupe i konsultovala se domaćim i međunarodnim stručnjacima i partnerima koji imaju iskustvu u ovoj oblasti kao što je društvo ginekologa i obstetičara Kosova, svetska svetska zdravstvena organizacija UNFPA i civilno društvo.

U periodu maj - novembar 2005. godine organizovano je devet radnih sastanaka Radne grupa i jedan okrugli sto sa preko 30 učesnika koji su zastupali zdravstvene institucije,

verske zajednice i civilno drustvo, kao i niz susreta predsedavajućeg Radne grupe sa ekspertima raznih oblasti.

Korisćena dokumentacija i iskustvo za Nacrt ovog zakona su :

- Zakon o zdravstvu,
- Zakon o pravima i odgovornostima građana o zdravstvenoj zaštiti,
- Zakon o ravnopravnosti polova,
- Zakonodavstvo o prekidu trudnoće iz 64 države sveta ,
- „Internacionalna zbarka zdravstvenog zakonodavstva“ Svetske organizacije zdravstva, koja pruza pristup zakonskoj dokumentaciji vise zemalja clanica Ujedinjenih nacija,
- Naučna literatura u oblasti seksualnog i reproduktivnog zdravstva, • Konsultacije sa g. Nick Gent - Pravim savetnikom Ministarstva zdravstva, angazovao od strane DFID-a.

Dame i gospodo,

Očekuje se da će ovaj Zakon imati uticaja na naglaseno snizavanje elektivnih prekida trudnoće, poboljšanje kvaliteta sigurnih medicinskih usluga i podizanje kvaliteta usluga planiranja porodice kao najboljeg nacina izbegavanja nepozeljnih trudnoća.

Ovaj zakon otvara mogućnosti za Ministarstvo zdravstva i njena savetodavna tela, Medicinski fakultet, Udrzenje ginekologa - opstetera Kosova da izrade niz podzakonskih akata koji će popuniti uze tehnicko - profesionalne aspekte u ovoj specifičnoj oblasti.

Postovani poslanici,

Predlog zakona o prekidu trudnoće je strukturisan u sest poglavija. Prvo poglavje obuhvata definicije koje će omogućiti zajednicko shvatanje pojmove koji se odnose na razne situacije kada se dogada ili intervenise radi predika trudnoće.

Drugo poglavje afirmise i uspostavlja ravnotežu između neotuđivih prava, pravo na život i dostojanstvo nerođenog deteta i prava žene na odlučivanje i informisanje. U ovom poglavljju ponovo se naglašava na 10 nedelja prekida trudnoće koje proizilazi iz Zakona o zdravstvu. Treće poglavje obavezuje zdravstvene radnike da savetuju trudnicu naglasavajući prava nerođenčadi, prava žene, medicinske i emocionalne opasnosti i ponovljeno uputstvo da prekid trudnoće mora izvršiti u bezbednim zdravstvenim uslovima. Redosled članova u ovom poglavju kronološki prati i reguliše zbivanja nakon odluke trudnice za prekid trudnoće. U ovom poglavlu ukazuje se na prava i na

odgovornosti žene shodno Zakonu o pravima i odgovornostima građana u zdravstvenoj zaštiti.

Četvrtog poglavlje uređuje posebne razloge zbog kojih se zahteva i inicira prekid trudnoće, kao sto je prekid trudnoće iz medicinskih razloga pri čemu se ugrozava zdravlje i život majke, ako se ustanovi da fetus, ima deformacije nespojive sa životom kao i kriminološke i socijalne razloge. Ovo poglavlje se odnosi i na formiranje Lekarske komisije na osnovu Zakona o zdravstvu, potkrepljujući to traženjem pomoći i podrške od eksperata različitih oblasti u kod posebnih slučajeva kada se za to ukaze potreba. I odredbe ovog poglavlja se pozivaju na Zakon o pravima i odgovornostima građana u zdravstvenoj zaštiti.

Peto poglavlje uređuje savetovanje i planiranje porodice i izbegavanje neželjenih trudnoća nakon obortusa i uređuje potrebu i duzinu trajanja bolovanja za zenu koja se podvrgava toj lekarskoj intervenciji.

U završnim odredbama afirmiše se zabrana i reklamiranje prekida trudnoće, utvrđuje se obaveza izveštavanja u svim slučajevima, i ukazuje na olakšice u participaciji za indukovane prekide trudnoće koje predstavljaju poseben situacije i propisuju se kaznene odredbe.

Na kraju, mišljenja sam da će vaše diskusije i predlozi popuniti bolje delovanje ovog Nacrta zakona za dobrobit građana Kosova.

Hvala!

KRYEETARI I KUVENDIT, KOLË BERISHA: Ju faleminderit z. ministër. Në emër të Grupit Parlamentar të PDK-së paraqitet për fjalë Teuta Hadri.

DEPUTETJA, TEUTA HADRI: Të nderuar deputetë, i nderuar z. kryetar. Besoj se, si edhe unë, thellë në shpirt e ndieni një përgjegjësi para vendimit të miratimit të Ligjit për abortin, ose për ndërprerjen e shtatzënise - në një-rën anë, kurse në tjetrën e mbrojmë jetën e nënës, kurse në anën tjeter e shuajmë një jetë tjeter, të sapokrijuar, por të pambrojtur. Edhe si popull dallohem nga të tjerët me një ndjenjë të veçantë të sakrificës amënore, sakrificë trashëgim brezash. Duke i shkelur aspiratat personale për ecje përpara në zhvillim vetëm për t'u bërë trashëgimi për breza. Unë në aspektin profesional nuk dua të lejoj ndërprerjen e shtatzënës apo të një jete. Edhe në tryezën e dëgjimit publik, që u mbajt rrëth ndërprerjes së shtatzënës nga ana profesionale që e kam si gjinekologe, kam reaguar dhe nuk prenoj ta ndërpres një jetë të pambrojtur, një kriesë të bukur që vetëm natyra ka forcë ta krijojë. Por kjo tryezë me tre përfaqësues të përbërë gjatë dëgjimit publik nga ekspertë profesionalë të shëndetësisë: të gjinekologjisë, të organizatave joqeveritare si edhe përfaqësues të bashkësive fetare, u zhvillua një diskutim i gjerë dhe si përfundim kemi ardhur duke u bazuar në aspektin social që ka Kosova me një popullsi prej 70% të papunë, me gjendje të rëndë sociale të gruas në Kosovë, që u shndërrua në makinë rroboti pune për t'u shërbyer burrit dhe familjes, duke e rënduar edhe me një shtatzënë pa e parë jetën me sy. Nga ky aspekt social bëhem i të ndieshëm që sot të vendosim të gjithë për miratimin e këtij ligji për ta ndërprerë një jetë të

pambrojtur dhe për ta mbrojtur një jetë tjetër të nënës. Ndërprerja e shtatzënësisë është miratuar edhe me Ligjin e shëndetësisë në nenet 110, 110.1 dhe 110.2 të miratura më parë në këtë Kuvend dhe të nënshkruar me 20.08.2004 nga PSSP-ja. Të nderuar deputetë, të nderuar edhe ju qeveritarë edhe pse sot në këtë rend dite ka pasur rëndësi më të mëdha prioritare më shumë se ky ligj, se shumë ligje të tjera të shëndetësisë dhe për shkak të mosdaljes së tyre dhe përparësisë shëndetësia ka rënë në gjendje kollapsi. Si Grup Parlamentar i PDK-së e përkrahim miratimin e këtij ligji duke sekuestruar se ky ligj do ta lehtësonte barrën familjare e sociale të jetës së gruas dhe njëherit, merren masa mbrojtëse për parandalimin e një vepre të tillë. Ne e miratojmë. Ju faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT KOLË BERISHA: Ju faleminderit. Në emër të Grupit Parlamentar të LDK-së, fjalën e ka doktoresha Nurishahe Hulaj.

DEPUTETJA NURISHAHE HULAJ: Faleminderit z. kryetar, të nderuar ministra, kolegë deputetë. Duke e ditur se nëna dhe fëmija përbëjnë 52% të strukturës së popullatës, konsideroj se në zhvillimet e trendeve të shoqërisë kosovare paraqet një rol shumë të rëndësishëm. Projektligi për ndërprerjen e shtatzënësisë ka për qëllim vënien e bazës ligjore për rregullimin e ndërprerjes së shtatzënësisë në përputhje me ligjet dhe me politikat ndërkombëtare, por edhe me rekomandimeve ndërkombëtare, konform kërkeseve që dalin nga dokumentet kyçe të Ministrisë së Shëndetësisë. Rregullimi i ndërprerjes së shtatzënësisë plotëson vakumin legjislativ dhe do t'i pengojë interpretimet jashtinsitucionale. Ky projektligi ka bazë ligjore në Ligjin e përgjithshëm të shëndetësisë, në Ligjin për të drejtat dhe përgjegjësitë e qytetarëve dhe në kujdesin shëndetësor që nuk i cenon parimet themelore të legjislacionit të Bashkësisë Evropiane. Ligji për ndërprerjen e shtatzënës paraqet kritere të besueshme dhe kushte të sigurta mjekësore për periudhën riprodhuase të gruas, përkatësish në të gjitha fazat e saj të shtatzënësisë.

Projektligi paraqitet me 8 kapituj dhe 27 nene e shumë akte nënligjore. Projektligi paraqet arsyeshmërinë bazike, andaj konsiderojmë se shëndeti riprodhues paraqet segmentin më të ndieshëm, më sensitiv të mbrojtjes shëndetësore në zhvillimet shoqërore në Kosovë, që kërkon përkrahje dhe zbatim të strategjive programore, prioritare duke ubazuar në këtë ligj, por që do të mbështetet edhe në Ligjin për shëndet riprodhues dhe në Ligjin për shëndet publik, që janë të radhitur si prioriteteve për ligjvënie.

Dua t'i cek edhe disa tregues të rëndësishëm për arsyeshmërinë e ligjit. Mortaliteti(vdekshmëria)ende është i lartë në Kosovë. Të dhënat e pamjaftueshme për t'u informuar drejt për ndërprerjen e shtatzënës, mungesa e hulumtimeve për t'u informuar për shkaqet e ndërprerjes së shtatzënës, irritja e numrit të aborteve në institucionet shëndetësore private. Ligji ka përmbytjen dhe kuptimin për të drejtën e gruas për t'u informuar dhe për të marrë vendim në lidhje me ndërprerjen e shtatzënës, si dhe për mbajtjen e çështjeve specifike të ndërprerjes së shtatzënës për arsyen mjekësore, kriminologjike dhe sociale. Gjithashtu me këtë projektligi mundësohen kushtet për përmirësimin e kualitetit të shërbimeve të sigurta mjekësore dhe në ngritjen e kualitetit të shërbimeve të planifikimit familjar, si mënyra më e mirë e shmangjes së shtatzënës së padëshiruar.

Implikimet buxhetore. Në këtë ligj janë paraparë 55.500 euro për vitin 2006 dhe për dy vjetët e ardhshëm. Nuk janë të buxhetuara për vitin 2006, por duhet të rregullohen

brenda resurseve të miratuara buxhetore për vitin 2006 që janë paraparë rrëth 25.000 euro, kurse për vitet pasuese,buxheti do të jenë sipas Rregullores që është paraparë me këtë ligj. Prandaj Grupi Parlamentar i LDK-së e përkrah këtë projektligj dhe ne do të japim kontributin tonë në përpunimin e mëtejmë të këtij ligji. Ju faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT KOLË BERISHA: Ju faleminderit. Në emër të Grupit Parlamentar të AAK-së fjalën e ka znj. Zylfiye Hundozi.

DEPUTETJA ZYLFİYE HUNDOZI: Faleminderit z. kryetar, deputetë të nderuar, z. ministër. Ky projektligj është i përpiluar në 6 kapituj krejtësisht të shkurtër, për arsy se thelbi i problematikës është përfshirë në Ligjin për shëndetësi dhe në Ligjin për të drejtat dhe përgjegjësitë e qytetarëve në kujdesin shëndetësor të kryera në legjislaturën e kaluar. Në kapitullin e parë, në nenin 2 janë dhënë përkufizimet e termave, por shumica e tyre janë dhënë në Ligjin për shëndetësi. Neni 19 i terti gjindet në Ligjin për shëndetësi. Në kapitullin e 2 neni 7 dhe në kapitullin e 3, nenet 10 dhe 11 si dhe neni 18 i kapitullit të 5, përfshinë një pjesë të madhe të Ligjit për të drejtat dhe përgjegjësitë e qytetarëve në kujdesin shëndetësor. Nenet e ofruara në këtë projektligj nuk e arsyetojnë qëllimin e këtij projektligji se shumica prej tyre gjenden në ligjet e miratuara më parë në Kuvendin e Kosovës. Në pjesën hyrëse ku arsyetohet nevoja për këtë ligj thuhet se me te do të vëhet në baraspeshë e drejta për jetën dhe dinjitetin e foshnjës së porsalindur dhe të drejtë e femrës për mbajtjen ose ndërprerjen e shtatzënisë. Në asnjë nen nuk kuptohet se si irregullohet kjo baraspeshë, kur ndërprerja e shtatzënisë për planifikim të familjes nuk lejohet pas javës së dhjetë, por lejohet para saj. Nëse analizohet arsyetimi i implikimeve buxhetore prej 55.000 eurove për një projektligj, ku më tepër se gjysma e neneve janë të definuara me lige të tjera të shëndetësisë ,përmenden vetëm dy akte nënligjore në nenet 13 dhe 15.Parashtrohet pyetja për çka janë të nevojshme këto të holla? Përmenden trajnimet ,por nuk precizohet çfarë trajnimesh , për trajnime të mjekëve, për kryerje të aborteve që është absurd, sepse secili prej gjinekologëve mëson se si kryhet aborti në kuadër të specializimit të vet. Për zbatimin e këtij projektligji prapë e pakuptimtë se kryerja e aborteve në institucionet shëndetësore. Abortet kryhet në bazë të parimeve të këtij projektligji .

Ku është arsyja e shpenzimit të të hollave të buxhetit edhe ashtu të varfér të Kosovës. Mendoj se jemi në periudhën kur Kosovës i nevojiten ligjet kualitative dhe të zbatueshme në praktikë e jo vetëm të themi se Kuvendi i Kosovës miratoi edhe një projektligj. Duke marrë parasysh krejt çka thashë më parë,Grupi Parlamentar i Aleancës për Ardhmërinë e Kosovës nuk e përkrah miratimin e këtij projektligji në parim dhe propozojmë që t'i kthehet Ministrisë për Shëndetësi në përpunim të mëtejmë ose të inkorporohet në Ligjin për shëndetin riprodhues. Ju faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT, KOLË BERISHA: Ju faleminderit. Në emër të Grupit 6+ fjalën e ka deputetja Shpresa Murati.

DEPUTETJA SHPRESA MURATI: Hvala, poštovani predsedniče, poštovani ministri i kolege poslanici. Usvajanjem ovog Nacrta zakona od strane Parlamenta Kosova postavi će se ..... osnov za uređenja prekida trudnoće u skladu sa nacionalnim zakonima i najnaprednjim međunarodnim praksama. Ovim predlogom zakona uspostavlja se ravnoteža između neutudivih prava, odnosno prava na život i dostojanstvo nerođenog deteta i prava žene na odlučivanje. Obavezuju se zdravstveni radnici da savetuju trudnice potencirajući prava nerođenog deteta, prava žene o zdravstvenom i emocionalnim rizicima i uputstvima da se prekid trudnoće mora vršiti isključivo u bezbedskim medicinskim uslovima. Odredbe ovog zakona obrađuju posebne razloge za Trudnoće zdravstvene kriminološki i socijalne. Kada se ustanovi da nastavak trudnoće ili nastavak trundoće ili porodaj ugrožava život ili zdravlje trudnice, ili kada se utvrdi da fetus ima deformacije nespojive sa životom, bolest ili teška stanja, koja ostavljuju težu invalidnost, može se izvršiti prekid trudnoće iz zdravstvenih razloga, u svakom periodu trudnoće odlukom lekarske komisije o prekidu trudnoće. Zatim prekid trudnoće iz kriminoloških razloga ako se utvrdi da je trudnoća rezultat kriminalnog čina, uređuju se i dužnosti lekara posle prekide trudnoće informišu ženu o uslugama planiranja porodice i da savetuje u vezi sa koncentreptivnim metodama i sredstvama za izbegavanje neželjenje trudnoće.

Završnim odredbama zabranjuje se i promovisanje i reklamiranje prekida trudnoće. Sprečavanje neželjenje trudnoće značajno kako sa aspekta medicinske edukacije o očuvanju zdravlja i sprečavanje pobaćaja tako se i sa aspekta šire preventivnog i socijalnog značaja. Kontrola radanje je izuzetan zadatak i pojedinca i zdravstvenog službe. U okviru pravilnog informisanja i preventivnih postupaka o planiranju porodice, potrebno je konsultovati stručnjake u odgovarajućim savetovalištima za mlade i bračnim savetovalištima jer je pravo i pojedinaca i parova da svesno predviđaju i svesno odlučuju o broju učestalosti ivremenu kada žele da imaju decu. Verujemo da će ovaj zakon uticati na vidnost smanjenje namernih prekida trudnoće, poboljšanje kvaliteta, bezbednih lekarskih usluga i planiranje porodice kao najboljeg načina izbegavanja neželjenih trudnoća. Tekst ovog predloga zakona karakterišu odredbe koje su kratke jasne definisane stoga Parlamentarna Grupa 6+ u načelu osvaja ovaj predlog zakona. Hvala

KRYETARI KUVENDIT , KOLË BERISHA: Ju faleminderit, në emër të Grupit Palrmanetar të Partisë Reformiste ORA, fjalën e ka deputetja Fatmire Mulhaxha-Kollçaku.

DEPUTETJA FATMIRE MULHAXHA- KOLIÇAKU: Ju faleminderit z. Kryetar. Grupi Parlamentar i Partisë Reformiste ORA, e përkrah megjithatë e përkrah në parim këtë ligj, sepse mendojmë se kjo çështje duhet të rregullohet me ligj, mu për shkak të asaj që të ikim, që abortet të bëhen jashtë institucioneve shëndetësore, të ashtuquajtura abortet kriminale, ku do të vihet në rrezik në rend të parë jeta e grua –pra w femrës ,që do të detyrohet t'i nënshtrohet një akti të tillë.

Është e qartë se, kemi konflikt interesash ndërmjet përparësisë për krijimin e një jete të re dhe në anën tjetër së drejtës së gruas që të vendos dhe të kemi një planifikim të mirëfilltë familjar. Ne mendojmë se ka vërejtje në këtë projektligj sidomos në nenin 2, 8 , 10 dhe në nenin 23 ku decidivisht duhet të themi se të gjitha rastet që duhet të

raportohen duhet të jenë të raportuara si shifra statistikore ,duke e ruajtur konfendencialitetin e të gjithë personave që i nënshtrohen këtij akti.

Unë si punëtore e preventivës, d.m.th. si epidemiologe përparësi i jap preventivës , se ne e dimë se aborti assesi nuk mund të jetë mjet i planifikimit familjar. Ne duhet të mendojmë shumë në këtë moment që futja e një edukimi shëndetësor në shkolla, me qenë se është shumë vështirë ta quajmë edukim seksual, por futja e edukatës shëndetësore si lëndë e veçantë në shkollat fillore sidomos klasat e larta, është shumë e rëndësishme . Ta marrim shembull Zvicrën, ku si lëndë e zgjedhur është kjo lëndë , ku kemi numrin më të vogël të aborteve te femrat e mitura.,pra ata po mburreshin për këtë gjë. Do të thotë dhënia përparësi e preventivës së edukimit shëndetësor bën që të gjithë të kemi të drejtë ta planifikojmë familjen. Pra ne në parim japim përkrahje dhe mendojmë se të gjitha vërejtjet do të kemi mundësi që kontributin tonë ta japim gjatë amendamentimit në Komisionin Funksional.

KRYETARI KUVENDIT KOLË BERISHA: Ju faleminderit, në emër të Grupit për Integrin fjalën e ka doktor Agani.

DEPUTETI FERID AGANI: Ju faleminderit z. kryetar. I nderuar i nderuar ministër, të nderuar kolegë deputetë. Jemi duke debatuuar për një projektligj që në shumë shtete paraqet çështje shumë serioze politike. Shumë subjekte politike fitojnë ose humbin dhe në zgjedhje në përcaktimin e tyre për njërin ose për zgjidhjen tjetrën. Natyrisht në situatën në të cilën gjendemi ne dhe Kosova , ne si ligjvënës duhet të jemi serioz dhe duhet t'o përgjigjemi sfidave që imponon realiteti tejet i pavolitshëm. Besoj se të gjithë pajtohemë se jemi në një situatë të patolerueshme , të ballafaquar me një shkallë tejet të lartë të shtatzënish të padëshiruara, që në mënyrë serioze janë duke cenuar shëndetin individual dhe atë kolektiv të shoqërisë sonë ,duke prodhuar situata tejet të rënda psiko-sociale. Situata bëhet edhe më e rëndë kur e kemi një sektor shëndetësor ,që ende nuk është i rregulluar posaçërisht në sektorin privat që ende është jashtë mbikëqyrjes adekuate profesionale dhe në të cilin ka hapësirë të madhe për t'u zhvilluar veprimitari që në të shumtën e rasteve kanë karakter të veprave penale.

Posaçërisht si deputetë i një partie që më vonë për jetën është përcaktuar shumë të qartë për atë se njeriu nuk duhet të ndërhyjë në çështjet e Zotit të madhërisë, të atij që e falë jetën dhe sjell vdekjen. Edhe unë jam përcaktuar për mbrojtjen e jetës si gjithnjë dhe si shumë prej jush. Natyrisht ky projektligj në një aspekt e rregullon këtë çështje ,posaçërisht kur kemi të bëjmë me ndërprerjen e shtatzënisë të ashtuquajtura sipas tipit të **induktuar**, do të thotë kur hetohen **malformacione** apo çrrregullime serioze në fryt, ose gjendje të tillë që mund ta rrezikojnë shëndetin e nënës. Në këto raste mbrohetjeta e nënës, në mënyrë të drejtpërdrejtë ,dhe natyrisht, mendoj se kjo është një çështje e drejtë që ka arsyetime dhe argumentime të shumta shkencore dhe profesionale, për vendimet të tillë natyrisht të sjella në bazë të parametrave shkencore dhe profesional.

Kur bëhet fjalë për ndërprerjen e shtatzënisë të ashtuquajtura elektive sipas vullnetit të femrës, mendoj se shkruesit e projektligjit kanë qenë senzitiv, mjaft të ndjeshëm në këtë aspekt dhe kanë dhënë afatin(kufirin) dhjetë javë që i respekton në masë të madhe edhe

ndjenjat fetare të qytetarëve të Kosovës- konkretisht, duke qenë se edhe me normat fetare fryti, krijohet pas javës së 11-të , do të thotë në momentin kur shpirti hyn në trup. Do të thotë në këtë mënyrë, me këtë kufi të vënë e që është kufi i respektuar në të gjitha shtetet perëndimore, sepse e dimë se këtu janë shoqëri që njëjtë i respektojnë në maksimum vlerat fetare të qytetarëve të tyre, mendoj se ne krijojmë një hapësirë për rregullimin adekuat ligor të kësaj çështjeje dhe lejohet mundësia që edhe ndërprerja **elektive** e shtatzënësisë të kryhet pa pasoja të rënda psikologjike dhe sociale, për femrën dhe për familjen. Në tërë këtë situatë mendoj se më e rëndësishmja është që ne të mendojmë edhe si deputetë për funksionalizimin e sistemit tonë shëndetësor në gjitha aspektet e tij. Në të kundërtën do të kemi edhe një projektligj që nuk do të zbatohet në tërësinë e tij, sepse të mendohet për zbatimin e këtij projektligji pa zbatimin adekuat të Ligjit për shëndetësi, të Ligjit për të drejtat dhe përgjegjësitë e qytetarëve në kujdesin shëndetësor dhe të Ligjit për sektorin privat në shëndetësi, me të vërtetë do të ishte naive. Në parim e mbështesim miratimin e këtij projektligji ndonëse se në të janë disa nene për të cilat kërkohen ndërryrje konkretisht si ; nenet 8, 9, 11, 17, 22 dhe 26, por unë mendoj se ato mund të janë subjekt i procesit të amandamentimit . Unë mendoj se ky projektligj në fazën përfundimtare pas dëgjimit të dytë do të mund të marë vlera të një projektligji ,që do të sillte më shumë rregull në këtë sektor shumë të ndjeshëm të shoqërisë sonë këto ditë. Ju faleminderit.

KRYETARI KUVENDIT, KOLË BERISHA: Ju faleminderit doktor. Për të diskutuar për këtë projektligji janë paraqitur edhe Flora Brovina, Nekibe Kelmendi dhe Nafije Berisha.

DEPUTETJA FLORA BROVINA: Ministria e Shëndetësisë pas nxjertjes së ligjit bazik të shëndetësisë ka pasur obligim, tani po shihet që do ta kryejë këtë obligim me nxjerrjen e ligjeve të tjera që e plotësojnë politikën shëndetësore. Ligji për ndërprerjen e shtatzënësisë ose Ligji për abortin, nuk janë ligje që do të ishin ndër të parët për ta bërë politikën shëndetësore. Se para këtij ligji duhet të vinin ligje të tjera që e plotësonin shëndetësinë reproduktive, pastaj ligje për edukimin shëndetësor, për planifikimin e familjes dhe shumë gjëra të tjera para se të nxirreshin akte për abortin. Aborti mund të jetë e mira më e keqe që mund të bëhet në familje ose në shëndetësi, sepse jo vetëm që është akt dhune për ndërprerjen e një jete, por dëmton psiqikisht edhe fizikisht edhe shëndetin e gruas. Megjithatë ne duke e lexuar ligjin edhe duke u ballafaquar me praktikat e përditshme shohim se është e domosdoshme që çështja e abortit të legalizohet dhe të jetë në mbikëqyrjen institucionale. Pra vetëm në këtë kuptim e shoh miratimin e këtij ligji si diçka të domosdoshme, por tërheq vërejtjen Ministrisë së Shëndetësisë që sa më parë të merret me çështje shumë më të nevojshme se sa aborti. Plikërisht të ballafaqohet me planifikimin e familjes në format e tjera me vizitat e obliguara gjinekologjike që duhet t'i bëjë gruaja, me testet që duhet të janë obligativ etj????? Pastaj të merret me edukimin shëndetësor që këtu edhe diskutuesit e tjerë e përmendën që ajo të futet edhe në shkolla. Pastaj në këtë ligj shohim se mungon shumë arsyetimi i ligjit, nuk janë bërë studime dhe nuk është dhënë arsyetim i mjaftueshëm pse duhet ligji të vie në Kosovë. Kjo theksohet dhe nuk mjafton se në botë ekziston ligji tanë edhe ne ta miratojmë. Ndër shkaqet që vërehen dhe duhet të ishin përmendur mund të jetë se familja jonë duhet të planifikohet sigurisht, se në familje kemi vërejtur pse gratë shpesh kërkojnë të ndërpritet shtatzënësia, sigurisht për shkak se mungojnë këshillimorët për familje, se

ajo shpesh kërcënöhët në vendin e punës nëse mbetet shtatzënë. Për këtë arsyë duhet ta ndërpresë shtatzënësinë, pastaj nuk është miratuar Ligji për marrëdhënie pune, as ligji që garanton pushimin mjekësor të mjaftueshëm dhe ajo për këtë shkak e ndërprenë shtatzënësinë, mungojnë entet parashkollore që u dalin në ndihmë nënës me fëmijës së vogël. Edhe kjo është një arsyë ose janë shumë të shtrenjta. Pra mungon një përgjithësi politika e planifikimit të familjes dhe ajo që i vie në ndihmë familjes. Kjo ka shkaktuar që në Kosovën e pasluftës niveli i natalitetit me të cilin ndoshta edhe na ka ardhur mirë që është i tillë, të përgjysmohet. Kjo nuk është politikë shëndetësore, sepse kjo rëniet e natalitetit(lindshmërisë) në formë të dhunshme kujtoj së duhet të na brengosë të gjithëve. Për fat të keq këtij numri duhet shtuar edhe vdekshmërinë e madhe të nënave dhe të fëmijëve të porsalindur, që sigurisht është një shkak që të diskutojmë për politikën shëndetësore, sidomos sa i përket shëndetit të nënës dhe të fëmijës. Megjithatë marrë në përgjithësi, në çdo shtet dhe është e natyrshme të ketë ligj për abortin dhe që ky ligj të jetë i hërtuar në mënyrë profesionale dhe është një ligj që e plotëson këtë mungesë legjislative.

Megjithatë vërejtjet e mia janë se derisa në ligj theksohet se aborti është diçka shumë intime e gruas dhe ajo gjithnjë preferon që ta kryejë këtë akt në institucionet ku ruhet edhe fshehtësia e saj profesionale. Në ligj flitet vetëm për entet publike shëndetësore ku kryhet aborti dhe jo për institucionet private që konsiderohen kriminele, që unë nuk do të pajtohesha. Mendoj se edhe ligji edhe gjithë aktet e tjera nënligjore kanë pranuar edhe sistemin privat edhe sistemin publik, prandaj abortet edhe më tutje edhe pas këtij ligji do të kryhen edhe në institucione private, por ligji duhet të jetë ligj i zbatueshëm edhe në këto institucione. Me këtë desha të them se ligji duhet plotësuar, në mënyrë që institucionet private të vihen në kontroll. Ju faleminderit.

KRYETARI KUVENDIT KOLË BERISHA: Ju faleminderit, fjalën e ka z. Nekibe Kelmendi.

DEPUTETJA NEKIBE KELMENDI: Ju faleminderit z. kryetar. Ndonëse me vokacion jam juriste, nuk është kjo fusha ime, me një diskutim të shkurtër desha ta jepja një kontribut për plotësimin e këtij ligji. Fjala është për atë se ndonëse në nenin 2 të këtij projektligji jepet përkufizimi për planifikimin e familjes, në tërë ligjin nuk gjendet hapësirë për mekanizmat, për mënyrat, si planifikohet familja dhe kështu krijohet përshtypja se planifikimi i familjes mund të bëhet vetëm nëpërmjet ndërpërjes së shtatzënësisë. Prandaj, me të drejtë e cekën edhe parafolësit, sidomos Flora Brovina, se në ç'mënyrë planifikohet familja. Nga ana tjetër konsideroj se, mu për këtë arsyë mendoj se duhet këtij ligji duhet t'i shtohet kapitulli për planifikimin e familjes. Nga ana tjetër duhet të gjendet hapësirë edhe për respektimin e ndjenjave konfendicionale që kjo çështje të rregullohet dhe të sanksionohet me ligj. Ju faleminderit.

KRYETARI KUVENDIT KOLË, BERISHA: Fjalën e ka deputetja Nafije Berisha

DEPUTETJA NAFIJE BERISHA: I nderuari kryetar, të nderuar ministra të nderuar kolegë deputetë.

Kryesisht pajtohem me shumicën e parafolësve të mi, por do të përpinqem të flas sa më shkurtër dhe praktikisht, t'i jap disa vërejtje për këtë projektligj. Ky është një projektligj që kur ei heq hyrjen edhe përfundimin e ligjit me 25 nene në të cilat parashihen 5 akte nënligjore që parashihen të nxirrën brenda një vit, faktikisht edhe disa vite ky ligj mbetet i pazbatueshmë sipas mendimin tim. Mirëpo sipas analizës që i kam bërë vetëm dikund në një nen, në nenin 24 do të ishte e arsyeshmë ndoshta të nxirret një akt nënligjor aty ku bëhet fjalë për pagesat. Përndryshe për të gjitha çështjet e tjera, për të cilat parashihet akti nënligjor, ajo duhet të jetë fushë e këtij ligji për atë arsy se edhe qëllimi i ligjit është ta rregullojë këtë fushë. Diku në hyrje, në arsyetim për nxjerrjen e këtij ligji thuhet se ndërprerja e shtatzënisé në kushte jo të sigurta, d.m.th. të sigurohet ndërprerja e shtatzënisé në kushte jo të sigurta, por në asnjë nen të këtij ligji nuk flitet cilat do të kishin kushte të sigurta dhe jo të sigurta dhe çka ndodhë me atë që e kryen këtë veprim në kushtet jo të sigurta. Pastaj në të është dhënë një vlerësim se abortimet, pra ndërprerja e shtatzënisé zvogëlohet në institucionet publike, kurse rritet në ato private, absolutisht përvèç këtij vlerësimi edhe nëpërmjet neneve të këtij projektligji nuk vërehen synimet e Ministrisë së Shëndetësisë se çka do të ndodhë në këtë drejtim, apo lejohen apo nuk lejohen në institucionet private. Është një nen atje p.sh. neni 12, që kërkon kushte të veçanta për ndërlirimet, ose neni 13 që flet për ndërlirimet gjatë procesit të shtatzënisé, që në një mënyrë përjashton ndërprerjen e shtatzënësisë në sektorin privat, sepse një numër i madh i institucioneve tona private nuk kanë kushte për ofrimin e shërbimeve gjatë ndërlimit të shtatzënisé, d.m.th. plotësish është e paqartë, pastaj të pa qarta me siguri gjatë përkthimit ose ku e di unë janë nenet 6 ose neni 7, nenet 4, 9 e kështu me radhë. Ja p.sh. neni 4 që thotë: Çdo grua ka të drejtë në vendimmarje të informuar. Çka ka menduar sponsori i ligjit me këtë nuk e di edhe pse sipas logjikes sime është që a ka drejtë të vendosë, të informohet. Fatkeqesisht ka shumë nene të këtilla me siguri që gjatë përkthimit kur i lexon në gjuhë të tjera, ndoshta më lehtë kuptohen. Unë megjithatë mbeshtes vendimin e Grupit Parlamentar të LDK-së që të përkrahët ky projektligj në procedurën e mëtutjeshme, mirëpo ka mjaft punë të qartësohet dhe të specifikohet qëllimi i ligjit. Ju faleminderit

KRYETARI KUVENDIT, KOLË BERISHA: Ju faleminderit, Gjylshene Berisha dhe Ferid Agani dhe nuk ka më të paraqitur.

DEPUTETJA GJULSHEN BERISHA: I nderuari z. kryetar të nderuar ministra të nderuar deputetë. Në bazë të diskutimeve për këtë pikë të rendit të ditës edhe pse nuk kisha ndërmend ta marrë fjalën, më duket se përgjegjësia për njëren prej formave të planifikimit familjar, gjegjësisht për ndërprerjen e shtatzënisé i bie vetëm gjinisë femërore, sepse për këtë projektligj në numër të diskutimeve përvèç z. Ferid Aganit, të gjitha që kanë diskutuar kanë qenë femra. Mendoj që ky nuk është problem vetëm i femrave dhe më duket se sa i jepet rëndësi nga ana gjinore, prandaj e falënderoj z. Ferid Aganin që e plotësoi këtë. Por megjithatë unë kam vërejtje në nenet 8 dhe në ninen 7, që janë të papërpunuara mirë dhe më duket që i ka mbetur komisionit funksional që ta plotësojë në formë të amendametuar dhe të jetë edhe ky një projektligj që vërtet do ta plotësojë zbrazëtirën juridike në shëndetësi. Ju faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT, KOLË BERISHA: Ju faleminderit. Edhe unë mendoj se nuk është vetëm problem i femrave. Urdhëroni doktor.

DEPUTETI FERID AGANI: Mendoj se nuk jemi të marrur vesh. E kërkova fjalën edhe më parë, vetëm edhe një kontribut të vogël këtij debati. Ndoshta arsyen pse e mora fjalën edhe si shefi i grupit parlamentar, por edhe si profesionist. Në praktikën e përditshme ballafaqohem shumë herë me pasoja të rënda psiko- sociale, psikiatrike të aborteve, posaçërisht të atyre që dhunshme dhe kriminele që bëhen. E ndiej këtë problem, vetëm një shtojcë për hirë të disa parafolësve për qartësim, në nenin 21, paragrafi 2, kjo ka qenë një prej momenteve që mua më ka shtyrë ta jipja një përkrahje në parim, të këtij projektligji, ka qenë formulimi se ndërprerja e shtatzënisë nuk do të konsiderohet në asnjë rast metodë e planifikimit të familjes. Mendoj se kjo është qasje e drejtë e propozuesit të projektligjit. se me këtë praktikisht ai e përshkruan edhe qëllimin e vërtetë, që e ka në këtë projektligj. Ju faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT KOLË BERISHA: Pasi nuk ka të tjerë të paraqitur për fjalë, t'ia fillojmë votimit. Lus regjinë ta përgatit elektronikën për votim. Votojmë në parim Ligjin për të cilin e diskutuam deri më tash:

Për..... 59,
Kundër.... 5.

Projektligji për ndërprerjen e shtatzënisë kalon. Miratohet në lexim të parë.

Në bazë të rregullave 23.6 dhe 2.2. Kuvendi i Kosovës ngarkon këto komisione:

1. Komsioni për Shëndetësi, Punë dhe Mirëqenie Sociale, si Komision funksional dhe referues,
2. Komisioni për Gjyqësi, Legislacion dhe Kornizë Kushtetuese,
3. Komisioni për Buxhet dhe
4. Komisioni për Komunitete.

Pra konstatoj se Projektligji për ndërprerjen e shtatzënisë miratohet në parim.

Meqë kemi edhe një temë që pritet të ketë debatë më të gjatë, propozoj një orë pauzë.

Pika e 8-të e rendit të ditës

8. Shqyrtimi i propozimit të Grupit Parlamentar të LDK-së për zëvendësimin e anëtarëve të Komisionit Parlamentare.

Në pajtim me rregullëat 41, 42 dhe 48.6 të Rregullores së punës, Kryesia e Kuvendit të Kosovës ka shqyrtuar kërkësen e Grupit Parlamentar të LDK-së për zëvendësimin ose ndrrimin e disa anëtarëve të komisioneve parlamentare dhe Kuvendit i propozon që,

1. Deputeti Ali Sadrijs të emërohet anëtarë i Komisionit për Buxhet dhe Financa në vend të deputetit Behxhet Brajshori.

2. Deputeti Sadudin Berisha të emërohet nënkyetar i Komisinit për Çështje Gjyqësore, Legislacion dhe Kornizë Kushtetuese, Barazi Gjinore, Peticione në vend të deputetit Kolë Berisha.
3. Deputetja Nekibe Kelmendi të emërohet anëtar e Komisionit për Çështje Gjyqësore, Legislacion dhe Kornizë Kushtetuese, Barazi Gjinore, Peticione në vend të deputetit Sadudin Berisha.
4. Deputeti Nexhat Daci të emërohet anëtar i Komisionit për Bashkëpunim Ndërkombëtar dhe Integrimi Euro Atlantike, në vend të Fatmir Sejdiut.
5. Deputeti Ibush Jonuzi të emërohet anëtar i Komisionit për Ekonomi, Tregti, Industri, Energjetikë dhe Telekomunikacion në vend të deputetit Fatmir Rexhepit,
6. Deputeti Zef Morina të emërohet anëtar i Komisionit për Ekonomi, Tregti, Industri, Energjetikë dhe Telekomunikacion në vend të deputetit Ibush Jonuzit.
7. Deputeti Fadil Gashi, të emërohet anëtar i Komisionit për Gatishmëri, Emergjencë në vend të deputetit Fadil Kryeziu.

Propozimi u hodh në votim, në votim formal. Kush është për? Ju faleminderit, A ka kundër? Nuk ka. A abstenon, ndokush? Nuk ka. Ju falënderoj

Konstatoj se ndryshimet e propozuara nga Grupi Parlamentar i LDK miratohet njëzëri.

9. Propozimi i Grupit Parlamentar të LDK-së për emërimin e z. Sabri Hamitit anëtar të Komisionit ad- hoc për Media në vend të anëtarit të deritashëm z. Fatmir Sejdiu,

Në pajtim me rregullat 41, 42 dhe 48 të Rregullores së punës, Kryesia e Kuvendit e shqyrtoi propozimin e Grupit Parlamentar të LDK-së për emërimin e z. Sabri Hamiti anëtar të Komisionit ad- hoc, në vend të anëtarit të deritashëm Z. Fatmir Sejdiu.

Propozimin e hudhi në votim. Kush është për? Ju faleminderit. Kkundër? Nuk ka, Abstenim, nuk k. Konstatoj se njëzërit u miratua ky propozim.

Pika e 10. Propozimi i rendit të ditës për seancën plenare të 13 prillit 2006.

Në pajtim me rregullën 23 të Rregullores së punës, Kryesia e Kuvendit ka miratuar kërkesën e Grupit Parlamentar të PDK-së i propozon Kuvendit rendin e ditës për seancën plenare të 13 prillit 2006 si vijon:

1. Shqyrtimi i implementimit të standardeve për Kosovën
2. Shqyrtimi i procesit të privatizimit në Kosovë

Për këto dy tema Kryesia ka kërkuar nga Qeveria ta hartojë dhe t'ia paraqes Kuvendit një informatë, nënërit Kryesia ka miratuar edhe propozimin e Grupit Parlamentar të LDK-së që në këtë seancë të shqyrtohen edhe: Informata për parandalimin e gripit të shpendve që duhet ta prezantonjë Qeveria e Kosovës.

E hudhi në votim: Kush është për? Urdhëroni z. Agani

DEPUTETI FERID AGANI: Ju faleminderit z. kryetar. Në lidhje me këtë pikë të rendit të ditës e kam paraqitur një kërkesë në emër të Grupit Parlamentar për Integrin. Ju, si e dini dhe si jeni të njoftuar, posaçërisht anëtarët e Kryesisë, Grupi Parlamentar për Integrin, që nga nëntori kur është themeluar, (nëntori i vitit të kaluar 2005) tri herë e ka parashtruar kërkesën në Kryesinë e Kuvendit të Kosovës për t'u emëruar anëtarët e këtij grupi në komisionet funksionale të Kuvendit dhe që të tri herët kjo kërkesë është miratuar dhe është gjetur baza ligjore për të. Mirëpo ka qenë problem mënyra e zbatimit të kësaj kërkese.

Por është fakt se në këtë mënyrë ka mëse 4 muaj që e kemi të cenuar të drejtën tonë të votës të marrim pjesë në punën e komisioneve funksionale të Kuvendit të Kosovës.

Në njëren prej seancave plenare, me qëllim të tejkalimit të kësaj situate dhe me sugjerimin e ish-kryetarit të Kuvendit, në qoftë se ju kujtohet këtu, t'i shikojmë mundësitë si mund ta realizojmë zbatimin e kërkesës sonë, pa i shqyrtau problemet e veçanta në funksionimin e komisioneve. Grupi ynë parlamentar, në bashkëpunim me këshilltarin, ish-këshilltarin e kryetarit të Kuvendit nga OSBE-ja, e ka përpiluar një dokument që ka titullin: Riorganizimi i komisioneve të Kuvendit, në të cilën janë parashtruar zgjidhje, mundësi konkrete të tejkalimit të kësaj situate, mirëpo ky dokument dhe kërkesa jonë e tretë edhe në mbledhjen e fundit të Kryesisë së Kuvendit nuk ka hasur në mirëkuptim, në mënyrë që ajo të pranohet dhe të procedohet më tej me vendim të seancën plenare lidhur me miratimin.

Në këtë situatë, më lejoni që 't'ia parashtrojë Kuvendit kërkesën që në seancën e radhës, të 13 prillit, të parashihet një pikë e veçantë e rendit të ditës, në të cilën do të parashihet çështja e rritjes së numrit të anëtarëve të komisioneve funksional të Kuvendnit, nga 12 në 13 sish, përpos Komisionit për Buxhet dhe Financa, numri i të cilëve është i përcaktuar me Kornizën Kushtetuese të Kosovës në 12 dhe njëkohësisht të emërohen anëtarët e këtyre komisioneve funksionale me deputetët nga Grupi Parlamentar për Integrin, në pajtim me propozimin konkret që do ta bëjmë. Ju faleminderit për vëmendje dhe pres që kjo kërkesë jona, më në fund, të miratohet.

KRYETARI I KUVENDIT, KOLË BERISHA Ju faleminderit doktor. Fjalën e ka z. Kelmendi.

DEPUTETI RAMADAN KELMENDI: Ju faleminderit kryetar. Pasi që jemi në pikën e 10, ku bëhet propozimi i rendit të ditës për seancën e ardhshme, e shoh të arsyeshme që vërtetë ta kemi një informatë apo të shtrohet si pikë e veçantë, çështja e ngritjes së një nënkomisioni për Mitrovicën në proceset politike të decentralizimit. E shoh shumë të pa arsyeshme ngase në këtë mënyrë krijojmë problem jashtë rrjedhave të proceseve politike. që nuk ka bazueshmëri, do të ishte mirë si deputetë të kemi një informacion dhe lidhur me këtë është mirë të informohet i tërë opinioni dhe ne kuvendarët këtu se ç'po ndodhë

me kërkesat për zbritjen e të ardhurave, vetëm të minatorëve shqiptarë e jo të gjithë minatorëve që kanë punuar në kompleksin "Trepça". Ju faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT, KOLË BERISHA: Ju faleminderit. Z. Agani, Kryesia e Kuvendit të Kosovës ka biseduar dhe ka debatuar për këtë çështje, ashtu si u morëm vesh më parë. Vërtet është vështirë të bëhet një integrim i tillë për shkak se prishet balanci i forcave nëpër komisione. Është debatuar gjatë për këtë, janë marrë parasysh të gjitha rrëthanat e mundshme, por nuk arritem ndonjë përfundim që mund ta kënaqim kërkesën tuaj dhe të mos prishet balanca e deritashme që është në komisione. Urdhëroni z. Agani.

DEPUTETI FERID AGANI: Z. kryetar kjo është hera e parë që po dëgjoj se kjo është e pamundshme të bëhet, meqenëse në dy mbledhjet e para të kryesitë e kanë shqyrtuar këtë çështje, ata e kanë miratuar në parim kërkesën tonë dhe vetëm është shikuar mundësia si të gjendet zgjidhja. Në dokumentin që i është propozuar Kryesisë shumë mirë shihet se nuk ndrron fare raporti i forcave politike në komisione në qoftë se rritet numri prej 12 në 13. Raporti i forcave politike nuk ndryshon në asnjë mënyrë. Konkretisht po e marrë vetëm me 3 ose 4 forcat kryesore politike në momentin e tanishëm, raporti LDK, PDK, AAK dhe ORA është 40%, 25%, 9% dhe 6%. Në reportin e ri, në qoftë se edhe anëtarët e grupit tonë parlamentar hynë në këto komisione, do të jetë 38, 23, 7, dhe 7, do të thotë: raporti, përqindjet, zvogëlohen, por raporti i forcave nuk ndryshon në asnjë mënyrë dhe mbetet i njëjtë. Unë do t'ju lus në qoftë se ka mundësi që grupi ynë parlamentar që është grup shumë etnik në Kuvend të Kosovës, të integrohet në punën e komisioneve funksionale të Kuvendit, në mënyrë që të jemi në gjendje ta japim kontributin tonë maksimal në funksionimin demokratik të Kuvendit të Kosovës. Ju faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT , KOLË BERISHA: Fjalën e ka z. Nazim Jashari.

DEPUTETI NAZIM JASHARI: Ju faleminderit z. kryetar.

Unë desha të ndërlidhesha me këtë çështje që është shtruar edhe më parë. Kemi marr një informacion se në Kryesi është anuluar kërkesa e Grupit për Integrin për t'u përfshirë në komisione. Më duket që edhe në aspektin matematikor nuk prishet balanci i forcave nëpër komisione. që duhet të ruhet sipas zgjedhjeve. Në qoftëse LDK-ja i ka 5 anëtarë në komisione, Aleanca e ka një, edhe grupi 6+ e ka një -bënë 7 dhe në numrin prej 13 shtatshi është shumicë. Pra raporti i forave të Koalicionit nëpër komisione nuk prishet. Prandaj i kemi dy momente, që do t'i kemi parasysh si Kuvend. Në rend të parë 6 deputetë të Kuvenit të Kosovës kanë të drejtë të formojnë grup parlamentar. Kjo është e para, kurse e dyta: të gjitha grupet parlamentare kanë të drejtë të marrin pjesë në punimet e komisioneve me drejtat të plota, pra me të drejtë vote, janë dy momentet themelore që i kemi të përshkruara në rregulloren tonë dhe mendoj se ky Kuvend duhet të ketë ndjeshmëri të nevojshme që t'i dalë karshi kërkesës se Grupit për Integrin që këta të përfshihen në ato komisione ku e shohin të arsyeshme, përvëç në Komisionin për Buxhet, ku decidivisht shkruan në Kornizën Kushtetuese që duhet të jetë e përbërë nga 12 veta. Pra e ka përkrahjen e plotë edh nga Grupi Parlamentar ORA, nga Grupi për Integrin që të jetë pjesë e punës me të drejta të plota nëpër komisione.

KRYETARI I KUVENDIT KOLË BERISHA: Ju faleminderit. Fjalën e ka profesor Sabri Hamiti.

DEPUTETI SABRI HAMITI: Do të flasë se që po e shoh që kryetari i Kuvendit po ngurron edhe pse e ka për detyrë ta shpjegojë këtë problem, pra ta them unë, por jam njeri që flas gjithnjë direkt dhe çka mendoj, do të flasë edhe këtu.

Këtu thelbësorja nuk po thuhet. Grupi për Integrime që i ka 6 veta, se 5 veta i ka nëpër komisione. Kjo është evidenca, të bëhem seriozë, të mos flasim çudira, të mendon edhe opinioni edhe Kuvendi se këta njerëz nuk qenkan nëpër grupe vetëm një njeri nuk është në asnje grup, ai është Gjergj Dedaj dhe duhet të thuhet qartë se duhet t'i mundësohet Gjergj Dedajt të asociohet si anëtar i plotë ose vëzhgues në një komision tjetër. Me këtë gjendje edhe grupi i quajtur Grupi për Integrime, që është i ri, është i përfaqësuar në bazë të Rregullores së Kuvendit, me fuqinë që e ka, si të gjitha grupet, që në parim i bie: çdo deputet është anëtar vetëm i një komisioni. Këtë rregull partitë e mëdha e kanë respektuar gati 100%. Kjo vlen për LDK-në dhe PDK-në.

Të tjerët, meqë janë grupe të vogla, kur janë 10 komisione të përhershme dhe një i përkohshëm i Rregullores të tjerët i kanë nga dy komisione, ka shumë që janë me tre. I kam analizuar të gjitha dhe i kam paraqitur në Kryesi. Kjo tregon se edhe Grupi për Integrime i ka 2 ose 3 komisione. Kjo është e vërteta. Nëse Kuvendi mendon se grupet janë më të vogla, është mirë të jenë në sa më shumë komisione. Ky është problem që duhet shqyrtohet dhe duhet të sanksionohet me rregullore. Me rregulloren në fuqi edhe Gjergj Dedaj, që nuk është i emëruar në asnje komision deri sot, mund të emërohet nga kryetari i Kuvendit. Ju faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT, KOLË BERISHA: Ju faleminderit dhe pasi ma dhatë guximin të flas. Ka qenë edhe propozimi që këto dy grupe, d.m.th. grupi 6+ së bashku me Grupin për Integrin, të merren vesh për këtë. Ose pjesa që nuk merr pjesë në 4 komisione, mund të marrë pjesë, por pa të drejtë votimi, pra mund të marrë pjesë si si vëzhgues.

Vazhdojmë me pikën tjetër që është paraparë për sot.

Në fillim të mbledhjes rendit të ditës iu shtua një pikë e re: Ethet hemorragjike.

Z. Agani, me gjithë respektin që kemi, them se është shteruar kjo. E ftojmë ministrin, Sadik Idriz, ta marrë fjalën lidhur me çështjen që u shtrua në fillim: ethet hemorragjike në Kosovë.

MINISTRI SADIK IDRIZ:

Poštovani predsedniče, poštovani poslanici. Hemoralgična groznica na Kosovu se prvi put javlja 1954. godine. Kad sam se ja rodio. I skoro svake godine u različitim obimu. Na

osnovu izveštaja instituta za javno zdravstvo nacionalnog instituta imam ove podatke nekoliko zadnjih godina.

2002. godine imamo 14. slučajeva, 2003. godine 6 slučajeva, slučajeva, ne smrti pojave, 2004. godine 28 slučajeva sa tri smrtna slučaja, 2005. godina 11 registrovanih slučajeva od toga 5 smrtnih. Na Kosovu do sada hemoralgična groznicu javlja u sindromu renali sindrome kreme kongo. Registrovano je skoro na čitavoj teritoriji, međutim postoje neke zone koje su specifične sa sindromom reno, najviše se javlja u zonu rejonu Dugađinu posebnu opštini Peć, Dečanu i Istog ali i u drugim delovima Kosova. Hemoralgična groznicu grime kongo najviše se javljaju u rajoni Prizrena, Orahovca, Mališeva ali i u opštinama Klina, Glogovac i Skenderaj.

U ministarstvu zdravstva u toku 2004 i 2005. godine je formiran krizni štab za kontrolu i sprečavanje ove epidemije. U okviru mogućnosti osigurano je znači oprema i ribavarin prema zahtevu infektivne klinike prošle godine su kupljene 300 doza u 2005. godini od toga 221 doza još je na raspolaganju ribavarina. Svi tekstovi znači laboratorijski vršeni su u Ljubljani. Ove godine smo ovih dana dobili zahtev od instituta za javno zdravstvo da se dodatna sredstva za dezifenziju ostalo mislim da će i to biti. Mislim da Ministarstvo nije ne spremno budite ubedeni da nije nespremno za to što kompletну ove epidemiju odnosno hemoralgičnu groznicu prati institut za javno zdravstvo i verujte da imamo jedan dobar institut za javno zdravstvo.

Možda situacija u zdravstvu nije najbolja ali institut nam je značajno dobar. I jedna stvar, nisam htio da se javim znači mnoge stvari i oko izveštavanja u pogledu znači broja pacijenata epidemija i ostalog znajte da Ministarstvo zdravstvo u ovo nema kompletну teritoriju Kosova niti upogleda izveštavanja deo u kojima živi srpska zajednica znači nemamo podatke nemamo izveštavanje i mislim da će pregovori oko statusa ići ko tome da se stvori unifikovani sistem zdravstva iz mnogo razloga, mi nemamo danas kompletno ni koliko je mortalitet i ostali stvari jer tu teritoriju nemamo u ovom periodu izveštenu. Koristimo samo ono što menadžira ministarstvo zdravstva. Hvala.

KRYETARI I KUVENDIT KOLË BERISHA: Ju faleminderit z. ministër, fjalën e ka deputetja Teuta Hadri.

DEPUTETJA TEUTA HADRI: Ngritja e temperaturave ndikon në shfaqjen e eteve hemorragjike. Tash jemi jemi në fillim të sezonit të shfaqjes së tyre. Ethet hemorragjike janë sëmundje e mocme kahmotshme në vendin tonë. Janë shfaqur fillimi si domos në vitin 1986, qoftë në forma sporadike apo me shpërthime epidemike. Rrjedhimisht epidemitë e këtyre sëmundjeve në Kosovë janë paraqitur disa herë duke filluar nga viti 1986, pastaj më 1989, 1995, 2001, 2004 dhe më 2005. Këto janë sëmundje e rrezikshme dhe me vdekshmëri të lartë. Nëse bëhet një krahasim me epideminë tanimë shumë aktuale të gripit të shpendve, mendoj se popullata e Kosovës mund të jetë më tepër e rrezikuar nga ethet hemorragjike sesa nga gripi i shpendve. Ekzistojnë disa sëmundje në grupin e eteve hemorragjike. Në vendet e ndryshme të botës janë njojur 12 lloje, por në Kosovë deri më tani janë të njojur 2 tipa, ethet hemorragjike me sindrom veshkor, që populli i njeh si: ethet e minjve dhe ethet hemorragjike kreme kongo ose ethet

e rrriqgrave. Të dy këto sëmundje janë me vdekshmëri të lartë dhe shfaqen sin shpesh në vendin tonë dhe përfshijnë më se 60% të territorit të Kosovës. Kanë karakter sezonal , shfaqen kryesisht në muajtë e ngrohtë të vitit dhe janë ngushtë të lidhura me faktorët ekologjikë dhe klimatikë të **vatrave** natyrore.

Ethet e rrriqgrave janë më të hershme dhe infekzioni në mesin e njerëzve rëndom fillon nga fundi i muajit prill për të vazhduar në muajtë maj e korrik, ndërsa ethet e minjëve fillojnë të shfaqen në qershor, korrik, gusht deri në shtator ose tetor. Te dy këto sëmundje janë të lidhura ngushtë me kushtet gjeografike dhe klimatike të një treve të caktuar që i përcakton deri diku edhe zonat endemike të infeksionit. Për shembull ethet hemorragjike të rrriqgrave, ose krimë kongo, u përhapën kryesisht në Kosovën Qendrore, por edhe në vitin 2005 ka pasur numër të madh rastesh, gjithsej 125, të hospitalizuar, prej tyre 5 raste vdekjesh, 4 nga ethet e rrriqgrave dhe një nga ethet e minjve. Marrë në përgjithësi, deri më tash nga këto sëmundje u prekën 467 veta të hospitalizuar dhe të diagnostifikuar. Këtu po flasim vetëm për rastin me konfirmim sterologjik, prej të cilëve 70 sish kanë vdekur, ndërkaq numri i rasteve që kanë pasur manifestime klinike dhe forma të rënda të sëmundjes, por që për shkaje teknike nuk kemi mundur ta bënim konfirmimin steorologjik që është shumë më i madh. Shikuar sipas zonave, ethet hemorragjike krimë kongo, ethet e riçrave përfshinë komunat Malishevë, Drenas, Klinë, Skenderaj, fshatrat për rreth brigjeve të Drinit, Therandën, rajonin e Hasit, Rahovecit, Prizrenit, rajonet e tjera janë pak më të prekura dhe në raste sporadike, ndërsa ethet e minjve apo ethet hemorragjike me sindrom yeshkor, kanë shtrirje krejtë tjetër dhe përfshinë kryesisht fshatrat rrëzë të Bjeshkëve të Dukagjinit, duke filluar nga fshatrat e rrrethit të Pejës, Deçanit, Gjakovës e deri te Prizreni.

Po ashtu rastet më të rallia janë paraqitur në brigjet e liqenit të Batllavës, në fshatrat e Ferizajit dhe të Kaçanikut. Për faktin se serioziteti i këtyre sëmundjeve deri më tanë, nuk është kuptuar nga organet kompetente qofshin ato vendore si Qeveria dhe Ministria e Shëndetësisë, apo ndërkombëtare OBSH-ja CDC-ja etj, deri më tanë masat për luftimin e këtyre sëmundjeve kanë qenë sporadike, sipërsaqësore dhe të drejtaura në zbutjen e pasojave, por kurrsesi në çrenjosjen e mirëfillë të tyre. Janë arritur rezultate të mira në mjekimin e këtyre sëmundjeve me uljen e vdekshmërisë, caktimin e vratrave natyrore, caktimin e rezervarëve dhe burimit të infeksionit vetëm nga QKU-ja, IKSHP-ja.

Spitalet rajonale dhe mbrojtja primare shëndetësore ka munguar dhe mungon ende programi qeveritar që do t'i pengonte shfaqjen e mëtejshme dhe vdekje të reja nga këto sëmundje. Qeveria e Kosovës, së bashku me Ministrinë e Shëndetësisë dhe me institucionet e tjera kompetente , urgjentisht duhet ta përgatisin programin për parandalimin e etheve hemorragjike dhe sëmundjeve të tjera të grupit të sëmundjeve bioteriste. Pos etheve hemorragjike shumë aktuale në Kosovë janë edhe tularemia dhe bruceloza. Ky program duhet të përfshijë mbledhjen e të dhënave në mënyrë permanente nga zonat e prekura me sëmundje dhe në analizën e tyre duke filluar një sistem alarmimi të hershëm për shumimin e riçrave apo brejtzve. Ngritjen e kapaciteteve dijagnostike dhe sigurimin e aparaturës e të reagensave për testime të shpejta. Forcimin e shërbimeve të trajtimit adekuat të bazuar në përvojat vendore, ndërkombëtare, në hulumtimin e privalencës së shkaktarit të infeksionit dhe në mesin e reaktorëve të zonave endemike.

Formimin e protokolleve për dijagnozën dhe menaxhimin e sëmundjes dhe masat e hershme të vazhdueshmërisë së DDS-s,kështu që në kuadër të përgatitjeve për parandalimin e gripit të shpendve duhet filluar edhe masat e cekura më lartë për parandalimin e eteve hemorragjike, sepse masat mbrojtëse pothuajse janë të ngajshme, po ashtu duke marrë për bazë që pas përfundimit të luftës kemi qindra të prekur nga ethet hemorragjike dhe dhjetëra të vdekur, duhet të krijohet një program mbështetës qeveritar në mënyrë që të mos ketë vdekje të reja. Ju faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT, KOLË BERISHA: Ju faleminderit. Për diskutim është paraqitur doktoresha Nurishahe Hulaj.

DEPUTETJA NURISHAHE HULAJ: Ju faleminderit kryetar i Kuvendit, të nderuar ministra dhe kolegë deputetë.

Më shtyri ta marrë fjalën edhe pse këtu nuk kemi marrë material profesional nga libri me i lexuar këtu sot, sepse nuk ka filluar prej sotit, kjo dukuri, ka filluar qysht moti ,pra më 1954 për herë të parë paraqitja e eteve hemorragjike në fshatin Nishar. Dua të cek këtu se ne jemi ballafaquar direkt, me qenë se jemi specialistë të shëndetësisë publike, pra t'ë ballafaquar me masat parandaluese në të gjitha zonat e rajonit të Prizrenit. Meqenëse vi nga Prizreni dhe jam në shëndetësi publike, i kemi marrë të gjitha masat parandaluese për çdo vit në parandalimin e eteve hemorragjike në rajon.

Me qenë se sëmundja është e karakterit sezonal dhe paraqitet në dy forma, në formën me pickim të rriqgrave e jo me kafshim kurkund në literaturë nuk shkruan kafshim i pickimit të rriqgrave, kafshim rriqérave, por shkruan pickim që është shumë profesionale nga aspekti i shëndetësisë publike.

Ne kemi punuar shumë në këtë drejtim dhe pikërisht jemi ballafaquar. Kemi arritur që ne me punë të programuar në saje të Institutin Kombëtar të shëndetësisë publike kemi arritur që ne të parandalojmë dhe të ngrisim vetëdijesimin e qytetarëve për të pasue informata që të mbrohet nga kjo sëmundje, konsideroj se kjo dukuri duhet të përkrahët edhe nga Qeveria edhe nga Ministria e Shëndetësisë, duhet të përkrahët edhe Instituti Kombëtar ,prej të cilët dalin programe strategjike shumë vjeçare për të marrë masat parandaluese kundër eteve hemorragjike krimë kongo, praandaj unë jam që kjo çështje të shtrohet dhe ta përkrahim. E arsyetova se ne kemi punuar pa ndërprerë me ekipe profesionale në terren në të gjitha zonat dhe dua ta cek se një 52% e territorit të Kosovës është e përfshirë me ethet hemorragjike krimë kongo.Por ne jemi të përgatitur dhe jemi që të punojmë në këtë drejtim,sic kemi punuar për çdo vit kur kemi marrë masa parandaluese me mjetet dezinfektuese dezinsektuese dhe deratizuese dhe edukativ promovues për bashkësinë ,gjegjësisht për shkollat, për ambulancat dhe për familjet që direkt askush nuk i kishte vizituar gjer atëherë dhe i kemi dhanë masat promovuese edukative me material të përgatitur profesional. Ne do të vazhdojmë këtë punë dhe do ta parandalojmë sëmundjen. Kemi arritur parandalimin dhe kemi shkallën e vetëdijesimit të lartë të popullatës së Kosovës. Ju faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT KOLË BERISHA: Ju faleminderit. Fjalën e ka Fatmire Mulhaxha Kollçaku.

DEPUTETJA FATMIRE MULHAXHA KOLÇAKU: Po më vjen keq që për të tretën herë po e marr fjalën, por si epidemiologe që jam u apostrofova dhe patjetër duhet ta marrë fjalën edhe për këtë çështje. Në rend të parë dua të cek se Instituti Kombëtar i Shëndetësisë Publike pjesë e cilës normal jam edhe unë, i ka bërë strategjinë, protokollin dhe ka vepruar sips mundësive të veta real. Edhe tani është bërë plani për edukim shëndetësor të popullatës. Do të flas për regjionin e Pejës, për pjesën e zonave endemike në komunën e Klinës ku kemi pasur raste të vdekjes nga ethet hemorragjike, (krime kongo). U morën masa parandalimi sa është e mundshme, u shpërndanë mjete për deratizim, për dezinfektim edhe eventualisht të bëhet një dezinsektim selektiv, sepse nuk ishte e mundshme të bëhej dezisektimi i natyrës, por duhet ta shfrytëzoj rastin që sa herë që flitet për preventivë të cekën disa gjëra. Javën e ardhshme do ta kemi gripin e shpendëve sa jemi ne të përgatitur dhe sa po investojmë në preventivë, ejani në Institutin e Shëndetit Publik në Pejë shikojeni Laboratorin e Mikrobiologjisë që as paralufte me siguri nuk ka qenë atë gjendje! Është mjerim i madh, nuk po investohet në preventivë si do të na detyroni ne, stafin e preventivës, të shkojmë në zonat e prekura pa masa mbrojtëse. Ku të shkoj unë në zonat e prekura nga ethet hemorragjike. Tash për tash nuk i kam masat mbrojtëse, Një veturë është për terren. Zonja dhe zotërinj është rasti kur flitet e kur të krenohemi, por Instituti po e bënë të veten, mirëpo kjo shoqëri dhe kjo Qeveri duhet të investojë shumë më tepër në preventivë. Ju thërras të gjithëve që po pritoni të vini në një vizitë në Institutit rajonal që ka të bëjë me një popullatë që mbulon 4 komuna dhe të shihni si shkojmë mjekët e Instituti në terren me një veturë ta kontrojnë ujin e pijshëm. Kjo përseritet çdo ditë të konstatohet gjendja në vratat epidemiologjike dhe shikojeni ju sa kemi ne sëmundje ngjitëse e sa po u japim prioritet. Ju faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT KOLË BERISHA: ju faleminderit, fjalën e ka deputetja Gjylnaze Syla

DEPUTETJA GJYLNAZE SYLA: Ju faleminderit z. kryetar, të nderuar ministra deputetë të nderuar. Edhe në fillim e thash që sot nuk jemi sot të përgatitur për këtë pikë të rendit të ditës. Kjo u vërtetua se nuk kemi të dhëna të mjaftueshme për këtë temë, ose ishte në formë të ligjëratastës ose në formë të një informate të shkurtër. Z. ministër faleminderit për informatën, megjithatë u brengosa pasi që deputetja Teuta Hadri tha se janë 60 të vdekur. Unë nuk e dita a është kjo e momenti apo prej vitit 1999 dhe kontaktova me Institutin e Shëndetësisë Kombëtare që më thanë se nuk kanë asnjë rast të sëmur nga ethet hemorragjike. Mendoj se kjo u intereson njerëzve a kemi epidemi apo s'kemi, dmth. nuk kemi asnjë rast të konfirmuar prej vetë Institutit që është më i përgjegjshëm për këtë çështje, megjithëse ata kërkuan që të shtrohej në Kuvend se nuk kanë mjete transportuese sa duhen, përkatësisht mjete furnizuese, andaj do ta lutja ministrin pasi është këtu të jetë në dijeni për këtë dhe në qoftë se kjo është e vërtetë të sigurohet në mënyrë që epidemia të parandalohet. Nuk shoh se ka ndonjë shenjë alarmuese tani për tani. Ju faleminderit

KRYETARI I KUVENDIT , KOLË BERISHA: replikë dy minuta Teuta Hatri.

DEPUTETJA TEUTA HADRI: Më vjen keq që zonja deputete, shefe e Grupit Parlamentar e tha shumë mirë që nuk është e përgatitur dhe të mos i përzgjedh termin përgatitje dhe me ato çka ne folëm. Ne patëm, por nuk desha se e kuptova se jeni të lodhur, shenimet janë marrur dhe nëse znj. nuk e ka lexuar shtypin dhe Kosovapresin në internet ,që janë shenimet e dhëna nga vetë prof. Sali Ahmeti, një njeri me eksperiencë të lartë për këtë çështje, numri i të vdekurve disa herë ka dalë gjatë dy tri vjetve. Në mjetet e informimit janë deri në 70, prandaj po më vjen keq zonja nuk i ka ditur, dhe tani mundohet ta arsyetoj vreten me mospërgaditjen e vet. Ju faleminderit.,

KRYETARI I KUVENDIT KOLË BERISHA: Fjalën e ka z. Jonuz Kastrati.

I nderuar kryetar, të nderuar ministra dhe kolegë deputetë. Tash pas ministrit të kësaj radhe më ra ndoshta pak t'i ndihmoj kombinimit të strukturës gjinore për të cilin pata ankesa pak më parë.

Meqenëse vij nga Malisheva e u përmend këtu dhe është fakt që është në mesin e komunave më të goditura, fatkeqësisht edhe më të vdekur që ka pasur në të kaluarën, një çështje që më preokupon ,pasi ministri tash është këtu ,nëse duhet dhe ma merr mendja se duhet të ketë mjete për preventivë, që u tha për parandalimin e kësaj sëmundjeje. Më intereson a do të ndahen mjete nga buxheti i Kosovës apo nga institucioni i nivelit komunal,sepse vitin e kaluar për spërkatjen nëpër objektet të ndryshme të biznesit merrej marrur nga një euro për metër katror që do të thotë një restorant me 300 metra katrorë ka paguar 300 € për spërkatjen e lokalit. Nëse është kështu atëherë a mos dyshohet pak nëse është ky kontribut i institucioneve, qofshin në nivelin qendror qoftë në atë komunal apo është kontribut i vet qytetarëve ? Nëse vjen ky kontribut nga vetë qytetarët nuk e di pse duhet të flitet kaq shumë për kontributin dhe obligimet që kanë institucionet tona qofshin në nivelin qendror apo komunal. Ju faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT KOLË BERISHA: Ju faleminderit z. ministër Dëshironi fjalën? Nuk ka nevojë. Deputetja Nurishahe Hulaj .urdhëroni

DEPUTETJA NURISHAHE HULAJ: Ju faleminderit vetëm desha një sqarim: ne nuk kemi epidemi të etheve hemorragjike tash , mirëpo e cekëm edhe më parë që sëmundja është sezionale, mund të ndodhë në fillim të majit gjatë stinës së verës, por tash nuk mund të themi që ka epidemi të etheve hemorragjike.Mirëpo por le të jetë kjo si paraërrgaditje për të marrë masa parandaluese/ e E dyta. Indikacionet epidemiologjike kur ka epidemi janë indikacione epidemiologjike me përkrahjen institucionale dhe masa profesionale pa kurrfarë pagese .Buxheti që duhet të jetë në raste eventuale të jashtëzakonshme epidemike duhet të ketë buxhet emergjent.Këto duhet t'i ketë çdo institucion në rastet emergjente për reagim të shpejtë dhe masa parandaluese. Ju faleminderit.

KRYETARI I KUVENDIT KOLË BERISHA: Ju faleminderit

Deputetë të nderuar, ju faleminderit për kontributin që e keni dhënë dhe për mirëkuptimin që patët. Shihemi më 13 prill.

Ju faleminderit.